Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера дена ◆ ШОАТТА, 22 август, 1972 шу. ◆ № 167 (5207). Мах 2 кап.

Дика хьийкъай Наьсарен районе «Октябрал 40 шу» жимча совхоза кхашкара хьажкlаш. 114 гектара тlара хьажкlаш силоса хьокхаш ва звеньевой Гелисханов Юсап. Цуьн участка хlара гектара тlара 200—220 центнер йолла.
Сурта тlа: хьалха йогlа Гелисханов Юсапа агрегат.
Т. АРЧАКОВА сурт.

КПСС Центральни Комитетен СССР Министрий Советен ВЦСПС-ен

1971—1975 шерашка СССР халкъа бовзам дегlабоалабаре пхе шера планах Чулча КПСС XXIV съезда Директивашкаш «1972 шера СССР халкъа бовзам дегlабоалабара Пачхьалкхан планах» долча СССР Законеган хьакхна а хlаьта ишта лорий, хьекархой, доша даха хе йоацача берий учреждениешкарча воспитателий хьал-таро лаккъар, уахцlено лоаьрраш просвещенен дакъе хьалхашка оттадаь практическа доахарам кхочашде цар безам дувза хилийтар, уахцlено лоаьрраш просвещенен учреждениешка болх бе квалифицированни кадраш гlоазар дукъе а КПСС Центральни Комитете, СССР Министрий Совета, Ерригсоюзни Профессиональни Союзий Центральни Советс сацам баьб 1972 шера 1 сентябре дена лорий, хьекархой, доша даха хе йоацача берий учреждениешкарча воспитателий должностни окладаш довкъе.

Лорий, хьекархой, доша даха хе йоацача берий учреждениешкарча воспитателий алапи лакхдеча хана лакхара юкъерча специальни дошара заведенешкарча профессионально-техническа образоване дошара заведенешкарчан преподавателий, школашкарчан просвещене кхьиа учреждениешкарчан воспитателий, бошкагlбелча пионервожатей, больницей, поликлиникай, амбулаторей, школай, юкъерча специальни дошара заведеной, берий бошмий, берий цlеной, интернатий кулгалхой а хlаьта ишта уахцlено лоаьрраш просвещенен районни органий инспекторий а алапи.

Уж гlулакхаш чакхдахаро, КПСС Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-е хетачоь, новкъостал деpгда бахача наха ду медицински новкъостал дlахо тоадаро, халкъа образоване масса оагlорахьа дегlадаро, кхувш йоагlача тlехьенна коммунистически кхетам балара боарам айбаро КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь деккараш кхочашдаро.

СССР Министрий Совето ишта сацам тlийцаб учены степень йолаш болча лакхерча дошара заведенешкарча преподавателий должностной окладаш 1972 шера 1 сентябре дена цхьадолча дакъе лакхъаро хьакхьекъа.

ФИНЛЯНДСКИ РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТ УРХО КЕККОНЕН СССР-е ХИЛАРАХ

СССР Лаккхехьарча Советен Президиумо Советски правительствен ойла яхь 12 августера 18 августе кхаччалца Советски Союзе саьоlаш хиннаб Финляндски Республика Президент Урхо К. Кекконен.

СССР-е волча хана президентана У. Кекконенна дlа-хьа дувцар кхетадении дег тlаьрен вlашагlбеттадуш а беседаш еш а хиннаб Л. И. Брежнев А. Н. Косыгин.

Хетарашта дlа-юха дагабувлача хана оагlонаша раьза хинна белгалдаьккхар: советско-финляндски гlулакхаш политически, экономически, lилма-технически, кхьича доакъошка аьттоиц дегlаухаш хилар, хьаккхайкадир, уж гlулакхаш дlахо а советски финляндски халкъий а дувен халкъашта юкъерча машара а дукъа масса оагlорахьара дегlадоккхувла шоаш дага хилар. Бахьадир, лоаллахарча шин мехка юкъера тешам дlахо кlоаргбара дукхача хьале новкъостал деpгдаь цхьаьна леладеча советско-финляндски гlулакхашкарча лоархlамегlарча дешашка хьажара дика торонаш луш йола советски кулгалхоша шоаш президента Кекконенна каст-каста контакташ леласига хиларо.

Беседаш еча хана ма ярра бийцар шин мехка юкъерча торгово-экономически бувзамий перспективаш. Советски оагlонгахьара дlакхайкадир Финляндие экономика тайп-тайпара доакъош, белгала аьлча энергетикен металлургически промышленности дегlакхувлара цунца цхьаьна хьинаре гlулакхаш леладе кийча хилар; ишта бийцар СССР территоре тlа промышленни объекташ хьалъяра торо а.

Президента Кекконена хьаккхайкадир, финска оагlув, Советски Союзацара диначе доалахой гlулакхаш дlахо масса оагlорахьара дегlакхувлара кертера лоархlам а беш, дерригача доакъошка, церца торгово-экономически дакъе а, цхьаьна леладу советско-финляндски гlулакхаш тар ма лу дукхагlа аьттув болча хьалашка делийта гlертаргхилар.

Советски оагlонтахьара лаккха мах бир доттагlала, цхьаьна гlулакхаш леладара, вlашa новкъостал дара хьакъехьарча советско-финляндски договоре лардатlа чакхбоахаш, Советски Союзацара доттагlала цхьаьна леладу гlулакхаши лоархагlа ца доадаш дегlакхувлара тешам луш, дувен халкъашта юкъерча машарен кхерамзлени дукъа машар беза нейтральни политика чакхъяха а деpригача мехкашцара доттагlала гlулакхаш, хьаллоаттаде а дага болаш Финлянди хилар хьахьокхаш болча президента Кекконена лелабеча Финляндие ераьхьарча политически никъа.

Советски кулгалхоша дика мах бир Финляндие машар безаш йолча ераьхьарча политически инициативаш. Цунца дувзадена къаьстта лоархlам болаш да ерригача Европа юкъара совещани гулъяра гlулакха Финляндие хьега никъа. Оагlонаша хьаккхайкадир, кхерамзлении цхьаьна гlулакхаш леладараш ерригача Европи юкъара совещани гулъяр дукъа дукхача оагlорахьара ергйола консультацеш укх шера ноябрь бетта, Финляндие правительстви аьннача тайпара Хельсинке дlайолаяра а хlаьта ерригача Европа юкъара совещани 1973 шу долалуча юххе хилара а лоаш тlехье хилар.

Советски кулгалхоштеи президента У. Кекконенаи юкъе хинна вlашагlкхетараши беседаши чlоагlа лоархlаме а СССР-еи Финляндении юкъера доттагlалии цхьаьна леладу гlулакхаши дlахо чlоагlдара, машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлен чlоагlъяра новкъостал дергдолаш а.

* * *

18 августа Москвера Хельсинке дlаваха официальни йоаццача визитагlа Советски Союзе дена саьоlаш хинна Финляндски Республика президент Урхо Калева Кекконен.

(ТАСС).

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЙ СИЙНА

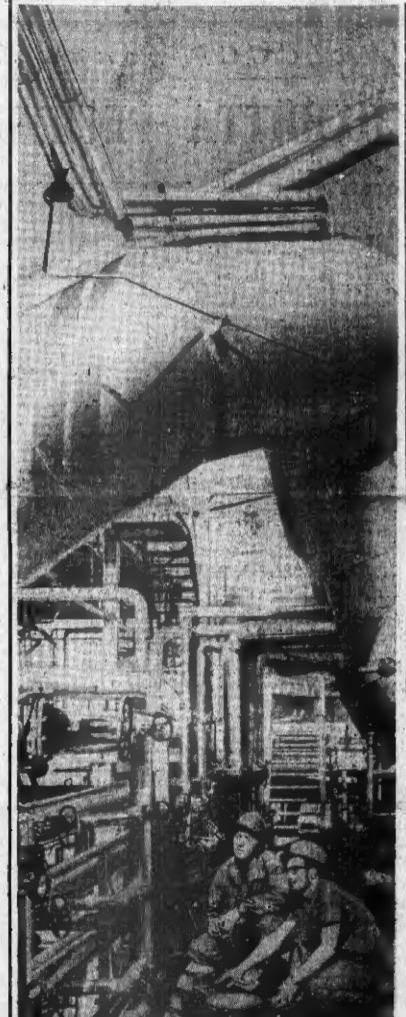

Грозненски А. Шерипова цlерагlча мехкдаьтта чакхдоахача завода хьалъяьльнна карбамидно-депарафинизаце установка. Из хьалъеча хьинаре къахьийтад «Юговмонтажавтоматика» треста монтажни управлене болхлоша. Цига хlара сменагlа нормаш тlехкхоачашъяра белгалбаьнна коммунист Чемодуров Жан Прокофьевичи, КПСС членалла кандидат вола Терентьев Валерий Бенедиктовичи.

СУРТА ТlА: оборудоване паьнка ед ба монтажникаш Ж. Чемодурови В. Терентьеви.

В. Юмашева сурт.

КОАРТОЛАШ ЧУЭЦА ЙОЛАЯЬЙ

Укх деношка наст-наьстагlа оттаду Наьсарера Грозне боадача наькъа тlа хlайча йоккхийча коартолех етта машинаш. Чуэца йолаяьй уж Наьсарен районе «Знаменский» совхозе.

Укх шера сайна дика коартолий кхаьста механизаторашта гlулакх дaь дагадагlац соьна. Цаl йоархlалг кllаьц Алботачиев Арсагlа, Угурчиев Iамархана, вшьчар коартолий гуннашта юкъе, вlаьда да лаьтта.

Укх шера кхашта заза тоxача хана къулбеtьара хьайолаелар колорадски чоалилгаш.

— Дерригa кхьдола гlулакхаш даьчул тlехьагlа цу чоалилгашта дукхьа дохьаш а тохаш хоза обработка е йийсар тха мел долча кхашта, — аьлар совхоза директора пов. Мержоева.

Хlаьта а хьийта хало яйнац. Тlехькарча хана чlоагlа йоккъаш етта хилийтале а дика хьуккъалъй коартолаш механизаторашa.

Тхо дийседар Угурчиев Iамархана участке. Кlай тlо ю литта коартолий нукъ хийна тlехьа а бутаи тайна йода цуи агрегат. Из ва эгара хьалха совхозе коартолаш чуэца йолайр а. Грозне бахача наха эгара хьалха цара етта машина хьийтар а.

Ше иийар тlа а хухаш цхьа тиьаьх саг вlашагlтохар Iамархана. Цу гlулакха дика новкъостал дир кулга ший къаьнача гектарницас Костоева Лейлас, Исмайлова Фадимата, Гостемирова Хаде, кхычар. Гу иеташта зlаьнга саг Iамархан шин бахха мел доккхал дец ва, мел воаг. Цул уйла хьалхоаца, цул тlехьа хало гlерт уж а.

Са теркам тlаьвар кховетакъера валлача непсоперна Гостемирова Хаде. Ши шегlа лелаш сайна хет цуи кулгаш. Цаl бурнлг алийсац уж дlанзаьеча, кхеретел естара хlала а.

— Кхьбола бож ишта сиха етта хьабе са вlашгlехь ца дала а могар,— йоах цо ше лаьтта нагадешо а. — Бакъда, укх балха-м со хьацагlчунца а къахьегаргвар. Коартолашка, дайнад са кулгаш.

Харц вец Хаде. Даьлно а дайнад цуи кулгаш коартолашка. Кхагlа долча дакъе цу коартолаш тlа къахьеташ Iамархана цо ший къахьегама стаж — ткъайтталагlа шу да цо гектарницо йола.

— Шагlа сагeдe хlоаза дац са цаl а, — йоах цо. — Берригa са сакъердаш, са вадар къахьегама да. — Дегl вlашийдаххалба йоах баь чуйодаш дог айду са.

Цунца ахьe ллиниай хьанар дола къона йоl Костоева Райхьант. Хадe шийна тlехьа хьо ма новкъостал а деш.

Юкъ-юкъе цукъа ишетар болча хана кха юкъе хьагул а беш лоацца вlоарга чулоацам бола беседаш а Iамархана ший болхлоеца. СССР-ен Нохч-Гlалгlайчени ах бlаь шу дизара сийна болаь къахьегама халь ший тайнара хила еа бож лелаьеволе.

Ше а бу це хьинаре бож. Сиха хоарнаду коартолий гунаш, дlа а этте бохлоаца коартолаш а лехьаш, ше царна мел эша [illegible] lалашбаь наьлча. Цхьа кlира хьа дац Iамархана коартолаш чуэца йолаь. Бакъда, кха ахьага хьа кхаччалца царех цlенденнад. Бlаь кхойтта-бlаь йийтта центнера тlехьлех дукхьашка сулъа коартолаш, мозагlа лоххьаш ахк-ахк центнер ца йоалаш lерьаш.

М. КАРАЕВ.

Кхашка хий диллара опыт Iомаяра хетаяь...

Укх денoшка Грозненски районга «Грозненский» йолаагlча шуй совхозе тайп-тайпара способашца юртбоахама культураш дlаелехьен дlайийначул тlехьагlен кхашка хий диллара хетаяь республикански семинар хилар.

Семинаре дакъа лоацаш бар КПСС обкома, райкомий, юрта боахама министерства викалаш.

Семинар хьайийллар КПСС обкома секретара М. Ш. Баматгиреева. Цул тlехьагlа къамаьл ду Грозненски опытно-мелиоративни станце директора заместителе М. С. Ковальске. Семинаре дакъа лоацараштa цо дувц юртбоахама культурашта хаийхен кхоачамболлаоеи хий диллар мел лоархlаме да.

Къамаьл де доаш ду Грозненски опытно-мелиоративни станце йоккхагlволча lилман болхлочоа А. М. Воробьева.

Цо дувц кхашка хий дуллача хана техникал мажотта дикагlа пайда мишта эца йиш я.

Цул тlехьагlа кхашка хий диллара тайп-тайпара способаш хьахьекхар. Эгара хьалха хьахьокх ДДА-100 чхамна догlеш хьасаре хий деттача установкаца дикагlа пайда мишта эцаргба. Цу установкаца хlара гектара тlа 800 кубически метр хий а кхоачийташ, бархl сахьата леттlа боах бича 2,5 гектара хий дула.

Цул тlехьагlа кхай тlа тlаьенаш хий диллара массехк способ хьахьекхар. Тlаьенаш хий дуллаш дола кха хий масса lогlортадаш харлаш а даьха лаьрхха кийчдаь хьала деза. Ишта хий диллар теттара пайдаеи тешаме хилар белгалдаьккхар.

Семинаре баьхначар хьаьстта чlоагlа теркам тlаьено культурни дaьгlенашка хий дуллаш йолча догlан хьасаре хий деттача установкаша.

Хlаьта мишта хьеаь уж? 25—30 метр нохайла кхь в йолаш лаьтта тlара массех метр хиллал турбаш хьалъегlа. Царна лакхе дагlача хий арауха чацlузамаша дахк го боах. Цу гlулакхо зоро хулийт дукхагlа а а кlезигагlа а доццаш боарамагlа хий диллa. Хlаьта хий лаьтта вlалла ухача турбашта чугlолла хьагlауx. Цу установкашта хий нахадааш хьатlаахийтараш из эшача боарамагlа гаьна цlузама чура дlадеттийтараш лаьрхlа 6-НДВ маркаx йола насос латт. Цу установкаша шин сахьата цхьан гектара хий дулл.

Семинаре гулбеннаьчарна цу установкаша луш болча пайдах дувц Грозненски опытно-мелиоративни станце йоккхагlволча lилман сотрудника К. Д. Станценкос.

Опытно-мелиоративни станце дaьча тохкамаша хьахьокх, — йоах цо, — хий дехка культурни дaьгlенаш йолча боахаме бlарчча ахкан хьайбашта баьццара лоакъер лоаттаде йиш йолга. 1970 шера гуваьх вlаштlехьаьхаф тха боахаме хий дехка культурни дaьгlенаш. Хlаьта дlадахача шера дaьгlенех буц хьокхаш мара пайда ийцацзар. Цу хана лаьттанца дика дlачlоагlъяланза яр дlайийна бaьцаш. Цудухьа доахан доажадаш оаха дaьгlенашка.

Хlара гектара тlа 4500 кубически метр хий а кхоачийташ воархlазза хий диллар оаха даьгlенашка. Кхоззе хьеххача хlара гектара тlара 620,6 центнер баьццара масса аьлар. Хlаьта цхьа центнер баьццара масса кхеарга дlадахар юкъера лаьрхlача 1,1 — 1,2 сом мара хиланзар.

Укх шера доахан доажадар оаха культурни дaьгlенашка. 10 август тlаккхоачаш цхеззa доажадаьд уж. Хlаьта ер шу чакхдалалехьа кхы а кхоззе доажаде дага я да. Хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 550—600 центнер баьццара масса ерга, е 10—12 эзар доакъара единица.

Культурни дaьгlенашка доажадеча хана хlара дийнахьа буса 1—1,5 килограмм дукхагlа шура лу хьайбаша.

Мишта кхьачад тхо цу толамашка? Эгара хьалха культурни дaьгlенашта шиъ хаиндъа подкормка ярца, хий диллариа.

Тlеххьара ше къамаьл даьчакхдоалаш, — хlара боахаме хий дуллача кхашка вlаштlехьаьккха йиш я опытно-мелиоративни станце сайна. Хий дехка культурни дaьгlенаш. Хlаьта цар мел цайда лу хоаш ма дий шо хlанз. Хlара боахаме хьажа беза кулгалхой, специалисташ хий дехка культурни дaьгlенаш вlаштlехьаьхa, — аьлар К. Д. Станценкос.

Хий диллара тlеххьара способ хьахьекхачул тlехьагlа, хеттараш де бокъо лу. Семинар чакхйоалаш къамаьл дир КПСС обкома секретара М. Ш. Байматгиреева.

Укх семинаре хий гулаенна кхашка хий диллара дикагlа йола методаш lомае, — аьлар цо. — Цу методех боах мишта бу хьежа lе йиш яц. Хlара боахаме lалама хьалашка хьежжа балха юкъейоалле еза царех дукхагlа пайда лургба аьнна хеташ йола методаш.

М. ХАМАТХАНОВ.

ЛАЬТТА ОАХАШ БА МЕХАНИЗАТОРАШ

Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозе вlашагlъеллай кхаи оахача гусенични тракторий кхо отряд. Уж я хьатlадоагlача шера, керда ялаташ дика хьумкъаргдолаш кхаи ийцадеш.

Цоьвех цхьан отрядага я йиъ гусенични трактор. Уж боах беш я совхозе шоагlча отделене.

Хlанз лаьтта оахаш дика къахьегаш ба механизатораш Ильясов Сайда, Джамбулатов Iусани, Цороев Ахьмад, Амерханов Шахьийд, кхыбараш.

Сменагlа йола норма 4,3 гектар мара йоаца шер 8—9 гектар оах.

Ерригача отделене 320 гектар лаьтта ахад хlанзале.

О. ШАДИЕВ.

Къахьегама вахте

Пятилетка шоллагlча шера тlаьхьилах хьалха кхоачаяйта шеpра социалистически здьа валлай В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе установкай коллективаш. Яхье ердакъ къахьегаш тоамнаьча кхувш уж. Царна юкъе хьалхарчарна я Запевни Владимир Федорович керте латтача № 7 йолча установка коллектива. Хlанзалера сентябре 20 дена заданий кхоачашъяьй ва.

Ишта дика къахьегаш я вв. Шульженко, Попова керте латтача установкай коллективаш. Цар хана ах бутт хьалха кхоачашъяьй бархl бетта план. Ер бутт боалехьа планал совгlа цар арахецаргья дукхача мехьара продукци.

Н. ШЕВЧУК,
тхл шаре йоаца корр.

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАШКА ГlОЛЛА

* * *

РСФСР: КlУЕНО НОВКЪОСТАЛ ДУ ЛИТЕЙЩИКАШТА

Пхеь хаача къахьегама опереца литейни производствони юкъера дlаьнний Нижнетагильски пластмассий заводе арахеца болабаь керда кlув нопебоалабиро. Цунах пайда эц сторожкаш гьоара. Гlаьмарах техача кlуено цена чlоагlъю ва, компонта оагlад гlетара цейла хулийт. Хала къахьегам юкъера дlабоацу, мечадо кходу.

Цунна тоха оза хlамаш хьахьгальцараш пластмасса Москворски lилма-талламa институто болхбиб ба. Меклъ этгара хьалха из пайбараш тогаьхьа хьинахош ба.

* * *

КАЗАХСТАН: КЕРДА ЭЛЕКТРОМАГИСТРАЛЬ

Ташкентера Чимкенте йода электропередачи линии хьалъебаь. Из магистраль йохкача энергlана а хlанз энергетикеи бол-хо хала безаш йола промышленни объекташ латтача Казахстана къилбаьарча областий экономика дегlайоалаяра. Царна шта — Сибарегlара мехкдаьтта чакхдоаха завод, удобрени ю предприятешу.

«Ташкент — Чимкент» энерготlай мел бола массех ГРЭС Экибастузе хьалъяхь лархlача дlадlаьхде керl специалистий тlаьх-тlаьоагlаш кийа.

* * *

КИРГИЗИ: ДИКАГlЙОЛЧА ОБРАЗЦИЯ БОАРАМЕ

Киргизе пьаьнагlчарех йола «1 Май» яха фабрика эзаш дола ча дьерех ь кхаьаьчан и начинаш аранеца йоланнай. Паргlато а тоаш а барзаьгаш да уж. Ийдечар чlоагlа гостиниш а Фрунзенски трикотажни объединениe цlенарчош ь кочамаш, жеметаш, костюмаш. Махача наха ма хетара В ЛКСМ цlерагlча шоайни фабрика мара тlаьатта хlанзарча еп-уза «тройкаш».

Тайга аьчан пезетан дукхачо lомадаре Пачхьалкхан дошагlа эшей. Дикагlйолча дай-мехкарча образцияш эшагlа ац уж. Царех кхьагlа дахье хlана ец аьша ирзаш РСФСР-е, Узбекистане, Таджикистане, Туркмене, Казахстане кхьайт.

Киргизе ойгача промышленности министерства болча вааагlа, республика хьаду барзаш уж пятилеткe 34 процент дукхагlа хургда.

* * *

ЛИТВА: «ИСКУССТВЕННИ ДАЙГА» ТОАТОЛАШ

Хий шlайга Меламах хьасанхача тоатоле — бисте йола дуккха промышленни предприятешу а йолаш дала Меламе хьекъ хиш новкъостал деpгда искусственни дайгачера. Города юххе хьалъяьй аьраце станце. Пантожаш тlа етташа оборудоване лаше шу чудоьхийт канализацеи дlаьхийт а дувш, хlаьта цо микроорганизмий болх хьибу, цунца хьаже охьдоала хlаша бахара цlенъеллаш ду.

Экспериментални а ца станце Паневежисе йоккхагlйола предприятеш — «Экранас» заводо, кхьаьллан хlаьмаш еч заводаш, механикабийнарго, дукхачари кхычар — хьакхдила хий техническе биологическе цlенду. Цхьабаьда, арахувла хий цу станцешка бохьаьчца цlенде хала да. Ерига станце деpгда хьиалагl долда новкъостал. Цо болз беча хьакхарчо дошоша хьахьийнд ач чlоагlа пайдаш хилар.

(ТАСС).

ПАРТИЙН ВАХАР

ХАДДАНЗА ХЬЕЖА ДЕЗА ТӀАЙИЦА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШ МИШТА Ю

КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш я еш. Ленина орден лелоеча «Грознефть» цхьачу производственни объединенина чуйогӀача бурутохара балхий Грозненски управлене партийни комитето ший терках тӀаберзабаьб болх дӀахо вогӀабеккха тоабара.

Съезда указанеш кхоачаш я еш партийни комитето, цеховой партийни организацеша, партийни группаша эгара чӀоагӀагӀа лоархӀам бу организаторски болх чӀоагӀбара, тӀайица хиния решенеш кхоачаштьеча лерагӀен хадданзел тӀахьожам лоаттабелга Ӏалашдара.

Цудухьа партийни комитето керттера уйла тӀайохийт ийсйагӀча пятилетка плана оаланара декхараш кхоачашдара — эффективность йоккхагӀа хилийтара хьарда тӀа общественни производство дегӀаахара темпаш лакхъяра.

Тха управленен партийни организацеи балха лестам — мехкдаьтта доалла керда моттигаш лахари цу тайппара цуй запасаш алсамъяхеш. Долче решенеш мишта кхоачашью хьожаш лоаттабу тӀахьожам вӀаштӀехьбаккхар — из эгара хьалха. пхе шера планах йола парте. СССР мехкдаьтта промышленноста Министерстве тха объединене директиваш мишта кхоачашью хьажар.

1970 шу чаккхоалаш вӀашагӀьеллай тха Управлене, партийни комитет — соаха январь бетта. Цу тайппара, пятилетка хьалхарча шеча вӀашагӀьеккай боахамеи партийни организацеш.

Кхетадеш да, керда вӀашагӀхетаеш долча хана цхьайола халонаш тхона пайдьенна хилар цхьабакъда, парте Ленински райкома объединене комсостава дӀайорхйр бахя уж. Партийни комитета юкъберанча заседанешка дийцар КПСС XXIV съезда решенешкара хьадоагӀаш долча тха партийни организацеи керттерча декхарашца дукхалена йола дешаш.

Решенеш кхоачашйоа лоаттабу тӀахьожам тоабар духье оаха къаьстта уйла тӀайохийт тха тхоай балха практика мишта вӀашагӀтохаш кхетнена я хьажара. БелгаЙбалккха ноагӀа, тха дукхагӀйолча цеховой партийни организацешкеи партийни группашкеи решенеш мишта кхоачашью хьажара болх кийса лелабеш хилар, парте планаш кхоачашьера бечча беррагача балха керттера дакъа из а лоархӀаш. Решенеш кхоачашьяра лоаттабу тӀахьожам дукхадаха наха даьша а лоацаш, партийни организацеи хьестадеча гӀулакхий ерригача сагӀош чу а лоацаш хилийта гӀерт уж.

ЧоалханеЙола а лоаца а дукхи дешаш цеховой партийни организацеша кьестаду партийни комитето дукхача наьха опыти кхетаеш тоекел а деш. Масала, соахка ноябрь бетта Управлене юкъбера партийни собране дийцар «Бурув тохара даькъера КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъера бурув тохара балхий Грозненски Управлене партийни организацеи беча балха хьаигехьара» дош.

Из кийдеча дакъа лаьцар 37 сага, цу даькъе парте йоаца 5 специалист а волаш. Партийни активе членел совгӀа цига дакъа лаьцар Управлене производственни подразделенешкарча мугӀарерча коммунисташа а.

Из дош кийчдеча хана Управлене цуй партийни организацеи боахамеи общественни вахара масса оагӀога хьежар уж нах.

Дош дувцача хана дах къайлаьаш хорта болаш дар, балха тӀара цӀенхаштта кхоачамбоахараш хьегучадаьхар, къаьстта а бурув тохара балхаш вӀаштӀехьдадарех бурув тойпра технологеи дакъера. Уж дӀадахара тӀадерзадаь гӀулакхаш белгалдир. Дош кийчдеча дакъа лоацаш хинача дукхалкъона партийни собране тӀаьаиалло шӀй решенеш кхоачашъяра тӀахьожам лоаттабелга.

Тхоай практикага хьежача тха лог теш, дукха чоалхане решенеш активисташ юкъеозаш, царий хетар теркалдеш из хилча нийса къоаставе йиш ца хиларах. Цудухьа коммунисташи парте боацачий активи, производственни программа кхоачаш тӀейкхоачаш е. бенгара денгӀ дукхагӀа тӀолакаш дала, гӀалаташ ца хилийта гӀертара хьахьоеш. Кхелча хана лоаттабу тӀахьожам, В. И. Ленина яьхача тайпара, гӀулакххага хиллача тӀа-тӀа хӀоагӀаш, халбалаш, хоала хӀана чулоацаш лоаттабелга. Тха партийни организаце чӀоагӀа уйла тӀайохийт из а решенеш мишта кхоачашъя хьажара. Масала, соахка 3 декабре партийни комитетто лаьййтар «Бурув тохара даькъе КПСС XXIV съездо яь решенеш цхьадаьшьяра бурувтохара балхий Грозненски Управлене партийни организаце балха хьакъехьа коммунисташа партийни собране яь критически замечанеш тӀийна предложенеш кхоачашъяра лелаш» йола дешара.

Партийни комитета цу заседанис дийцар «Къахьегам лерабалхеи кхерамзлен техникеи малабӀча хьал тӀа дз а уж тоадара не дезарш а» яха дош. ХӀаьта 1972 шера 2 августа дийцар партийни комитета из решени кхоачашъяра лелача йола дош.

Партийни комитето ший соцам тӀа белгалбаьккхар къахьегам лораболеи ӀхераӀ техника гӀулакх тоадаре бах болх цхьабакъда, цунна цхьана партийни бюрой секретарашка нн. М. А. Демашийтен Х. М. Махмаевгеи, районни инженерно-технологически службей начальникашкеи ни. Х. И. Виенаевгеи А. С. Чертковгеи дӀахайтар партийни комитета соцам лоттӀа кхоачашбеш ца хилар.

Производственни подразделенеш соа гӀайна дӀа-юха екъаенна хилар Ӏатка цеховой партийни организацей балха кулгалдара.

Соахка 14 мае партийни комитета заседание дийцар «№ 2 йолча районни инженерно-технологически служба цеховой партийни организацие членски партийни взносаш дӀателарах» йола дош.

Мишта кхоачашду хьажа партийни комитето 1971 шера 20 августен 1972 шера 10 мартел шин заседание дийцар из дош. Цо йоаш хилийтар из болх кӀезиг-дукха тоабе. Масала, из гӀулакх дика вӀашгӀехьдаьккхад производственни гӀулакхий деча база (партбюро секретарь С. Т. Маркарьяна), № 2 йолча районни инженерно-технологически служба (партбюро секретарь ноз. Х. М. Махмаев), вышкомонтажни цеха (парторганизаце секретарь ноз. А. В. Степанова), Управлене (партбюро секретарь ноз. В. А. Эльмсултанов) цеховой партийни организацешка.

Наьзмор ала йиш яц, хаьнете а, партийни взносаш гулъеца гӀулакх лертӀа из даьккхача № 3 йолча районни инженерно-технологически служба (парторганизаце секретарь ноз. А. Б. Шамилев), «Бурунная-1» (парторганизаце секретарь ноз. Н. Ф. Никитин) партийни организацех.

КПСС ЦК, парте Нохч-ГӀалгӀай областной, Грозненски городской, Ленински районни комитетий соцамаш кхоачаш мишта ду хьожаш тӀахьожам лоаттабар къаьстта лоархӀаме хилар хета а деш, партийни комитето царех дӀаравчох лаьца мероприятеш кийчъю уж кхоачашдара чаккхъяха, вӀеихаштта тӀахьожам оттабу уж мишта кхоачашду хьожаш. Цу гӀулакхо, массаза а аьхар но, оттайна хараш яр тха.

Масала, 1972 шера 26 январе КПСС Ленински райкома бюрос дийцар дош: «Бурув тохара балхий Управлене парткомо кадрий марксистско-ленински образоване боарам лакхбара беча балхах йола отчет». Укх шера 18 феврале хийиача шин заседание партийни комитето чӀоагӀийр из кхоачашдара тӀаерзаь мероприятеш.

Лакхе латтача партийни органий кхаьдола соцамаш кхоачашдара а лоаттабу тӀахьожам цу тайнара вӀаштӀехьбаккхарах чӀоагӀа пайда боал партийни комитета балха тӀа.

Укх шера январе партийни комитето дийцар «Коллективна членашта идейно-политически кхетам балара гӀулакхаш Череповецки металлургически завода кулгалхоеи инженерно-технически болхлоеи дакъа лацара хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баь соцам кхоачашбара чаккхъяха оттаь мероприятеш. Уж кийчъеча хана КПСС ЦК соцамга хьажжа шоай коллективашта идейно-политически кхетам луча тха производственни подразделеней кулгалхоеи инженерно-технически болхлоеи дакъа мишта лоаш хьажа баха цеховой партийни организацешка аьлар партийни комитета членаш, А. Ж. Корнаев, М. А. Кодзоев, А. Г. Лутовинова, Н. Г. Куксов, М. И. Сагагов, В. В. Зеленцов, К. М. Яшников, Д. И. Сайхаев, В. Г. Роева.

Цо йоаш хилийтар производственни коллективашка кхетама болх тоабара а тха 150 сага совгӀа болча кулгалдеча инженерно-технически болхлоша цунна юкъе хьинарегӀа дакъа лацара а пайхостал деш долаш гӀулакхаш нийса кийчде.

Цу тайпара болх вӀаштӀехьбаьккхаб «Производствах чура ревӀерваш лаха коллектив дӀахегӀьаккхара СССР хьуни хьу чекхбоахачей промышленноста Министерства даьчах-гамех Ӏоакъаш еча Московски (Подрезковски) экспериментальни завода партийни организацеи боахама кулгалхоеи беча балха опыта хьакъехьара» а «Къахьегача коллектива производственни общественни хьинар айдара Мински тракторни завода партийни организаце беча балха хьакъехьара» а КПСС ЦК соцамаш кхоачашдара.

Партийни комитетои цеховой партийни организацешеи къаьстта тӀахьожам оттабаьб социалистически яхьаи къахьегамхой экономически образованеи дола КПСС Центральни Комитета соцамаш кхоачашдара.

Соахка декабрь бетта парте Ленински райкома VI пленуме дийцар парте XXIV съездо дӀадийхарашка хьежжа ший а лакхе латтача партийни органий а решенеш кхоачашъяра районе партийни организацеша беча организаторски балха хьакъехьара дош. Из соцам бийцаб ерригача цеховой партийни организацешкеи партийни комитета заседанешкеи, хӀаьта из кхоачашбара чаккхъяха мероприятеш а оттаьй.

Укх шера апреле — мае дийда дакъа а лоацаш анализ яь тӀайица решенеш кхоачашъяра тӀахьожам лоаттабараи мишта кхоачашъеш хьажараи цеховой партийни организацеша беча балхи. Цо повкъестал дир цу балха тӀара дикагӀйола оагӀош малагӀаш а хараи кхоачамбоацараш хьагучадахараи, мугӀарера коммунисташ тӀайица решенеш мишта кхоачашъю хьажа айдитара, соцамаш кхоачашдара дакъера цар инициатива лакхъяра свобиши формаш йоазара.

Цу анализа итогаш йийцай цеховой партийни организацей секретарийи парторгрупоргийи семинаре. ХӀана партийни комитете меттел, цеховой партийни организацешка а массазара гӀулакх а хинна дӀаьттад моллагӀа решени тӀайицачул тӀехьагӀа из кхоачашъяра тӀаерзаь мероприятеш уттаелга.

Производственни коллективашкара гӀулакхаш мишта хьожаш лоаттабеча массови тӀахьожама средство хиларах тарра оаха къаьстта уйла тӀайохийт партийни собранех лоархӀам лакхбара. Хадданза тӀахьожам лоаттабу оаха «Ярославски городской партийни организаце партийни собранеш ира практика хьакъехьара» КПСС ЦК соцам кхоачашбара.

Хан-хьинахьа, корта болаш хул партийни собранеш № 2 йолча районни инженерно-технологически служба, производственни гӀулакхаш деча базе, управлене. Цига шерра, корта а болаш критика хул еш, хӀаьта цо кхоачамбоацараш дӀадихара новкъостал ду, тӀахьожамаш боала пайда лаккхбу. ХӀара партийни собране коммунисташка хоам бу хьалхагӀа дӀаяхача собране тӀайица хиния решенеш кхоачашъяра партийни комитетех партийни бюрой дийцача дешех.

ТӀайица хиния решенеш мишта кхоачашъяь хьажара боккха лоархӀам а беш, партийни комитето цеховой партийни организацей, партийни группей, боахама кулгалхой уйла тӀаерзаю производственни программа кхоачашъяра, ерригача производственни звеньяшка плановй дисциплина чӀоагӀъяра.

ИйслагӀча пятилетка хьалхарча шера шин социалистически декхараш хаиал хьалха кхоачашдир тха Управлене коллективо. Ер шу доладеннача юкъе мехкдаьтта доалла керди моттиг хьайийлар «Правобережни» районе. Дукхача коллективеша толаме кхоачашду шоай социалистически декхараш.

Цунна цхьана, тха партийни организаце дӀка кхетаду, бурув тохара план кхоачаш а ца хьалхарча ах шера тӀадиса деккхар шоллагӀа ах шера тӀера дӀадаккхаза дарг ца хилар. Цу гӀулакха тхона новкъостал дерга производства даькъера тха партийни организаце решенеш хӀара коммунисто, коллектива хӀара члено йоаза кхоачашъяро.

Оаха кхетаду партийни балха боарам съездо дӀадийхараша, КПСС ЦК, ноябрски (1971 ш.) Пленума решенеша из яхара хилийтар духьа хӀанача тӀехьагӀа де дезаш дукхаг хӀамаш ялар. Цудухьа тха партийни организаце дерригаш низаш тӀадоахийтаргда шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
бурувтохара балхий Грозненски Управлене партийни комитета секретарь.

Социалистически Къахьегама Турпала Злобин Николая бригади водрян, боахама расчет ира керда метод юкъейоалларӀй Зеленоградски гӀишлобенхьерий прогрессиви декхий шерра баьржай Россияски областе.

...... дӀадоладир Доне ...... хьалха лелаьвар дӀа-хьа ...... Малоярски механизированни колонна Мальчевски гӀишлон участка РСФСР заслуженни гӀишлойнхочо, Ленина орден лелаеча В. А. Марченко кулгалдеча монтажникий комплексни бригада. Къолбосега районашка шоаш элеваторащ хьалъеча толамна юкъехувла цар боахама расчет ира из керда метод. Из балхаш долаш сихагӀа хьалъю гӀишлош, монтажни балхаш дикагӀа ду, дӀабода мах лохбу.

СУРТА ТӀА (аьрденьара аттела): электросварщик С. Яковлев, бригадир В. Марченко, звеньевой В. Лапик.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР хьаяь 50 шу дизарга

ПХИЙТТА РЕСПУБЛИКА МИЛЛИОН

К. САХАТМУРАДОВ,
Туркменски ССР юрта боахама министр

Советски Ӏаьдал латтача шерашна кхаьаза дукхагӀа дӀабуа боамби, 2,5-за хӀана баьбан хьинна лаккхбаьб цуй хьункъам Туркменистана къахьегамхоша, соахка хӀара гектара тӀара юкъера лаьрхӀача 23 центнер гаргга боамби баьккхар, хӀаьта беррига а чубена боамби 920 эзар тонн хилар. Из геттара дика хьункъам ба, цхьабакъда, из а бац кхы лакхбе йиш йоацаш. Керда, кхы а йоккхагӀа декхар тӀайицад: туркменски боамбе миллион тонн гулъе!

Боамби лелабелга догӀаккхуюча республика доаха толамаш — Туркменистана юрта боахам дӀабара Коммунистически партей Советски правительстваи денна йоаахо ярах хьахиннар, СССР халкъаша вӀаши вежарашха деча новкъосталах хьахиннар.

ДоттагӀаша — социалистически яхье къовсабаннараша — Узбекистана, Таджикистана, Азербайджана юрта боахама къахьегамхоша декхараш кхоачаш мишта дахь хӀара шера республике хьажаро хӀанале а туркменски боамбе миллион кьттув боаххаш да. Хьалхалатта опыт хаалоаза дӀаюха нийо, боамби кхеберий гоьаал лакхлу, боамби кхебара культура тоалу.

Республикашта юкъе социалистически яхь лелача юкъагӀа боахамаша боамбе-лоэрна керда севообороташ карасразю, прогрессиви агротехнически методаш юкъехувл. ДоагӀача боараме ги а тоеаш, мугӀарента юкъе шерра йоакъаш а юташ хӀабув боамби. Цу тайпарча методагӀа хӀанале а дӀалийнах тоьал дукха лаьтташ. Цо Ӏалашду хьункъам лакхбелга, къахьегам овсарагӀа хулга, продукци йоккхарга дӀабода мах лохбелга.

Боамбеша агролаьттай картаншенш агрохимически картограммашкеи хьежжа пайда эц минеральни удобренеех дукхагӀдолча боахамашка. Органоминеральни смесаш централизованно кийчъяра декаш хьалъяраx цар эффективность лакхлу. Пятилетка чаккхйоалаш цу тайпара цехаш хӀара боахаме хургья.

Хьункъам лакхбеча доккха дакъа лоац фу кхедерашеи селекци операцеши. ДукхагӀа деб элитно фу кхеду боахамаш, фу хилагӀа хул. Юкъехувл керда перспективни сорташ. ШоллагӀа шу да Мургаба атагӀа, биткъа хьоаса бола советски боамби эгара хьалха хьахиначо моттиге лакха хьункъам тела, биткъе хьоаса болча боамбе вилтна духьалъоттаюш дола Иолотански селекционни станце хьадаь сорт дӀадуш леладу. Сорташ тоахаче участкаш тӀа производственни тохкам беш да керда дяха сорташ.

Миллион тонн боамби... Мел хий эшаргда цунна! Цхьабакъда, хий долаш да. В. И. Ленина цӀерагӀео Каракумски канало хьахьекхад СССР халкъашна вежарашха цхьана къахьегаш хилар: из доаккхача дакъа лаьцад ерригача союзни республикай вилалаша. Хий доацача ара, Ӏа меца йоахал латтача хьалашка, дож хьулзабеш, хӀаьта Ӏай лоа хьулладаш хьекхаш муя а болаш, воархӀ шера — 1954 шерагара 1961 шерага кхачалца йолча юкъагӀа доаккха даьлар Амударья чура аренаш дийнъеш йола тӀоадал Каракумий Прикопетдагски шаьраче аренийн даьссача лаьтташ тӀа, хий кӀезига долча Мургабеи Тедженеи атагӀенашка йихи доа 800 километр дӀаька искусственни хьарсаш.

В. И. Ленина цӀерагӀча канало хий дахийтад целинни лаьттайи ардийн кхо бӀаь эзар совгӀча гектара тӀа, йиш хилийтар юртбоахама продукци наьха саина алсамъяккха, кхы дагабоалам хургболаш хин кхоачамбоцаш лаьтташ лелаберашта. Из хӀана а дӀахо доаккхаш латт, шерра-шера хукхагӀа хул канала цу гӀолла доагӀа хий.

Шерлуш латт, биткъа хьоаса бола боамби кхебу атагӀе—Тедженски оазис тӀоадалца Ӏалашъеш болча Хауз-Хански искусственни форда доаззйаш. ХӀана цу цу 700 миллион кубометр хий да, хӀаьта тӀехь-тӀайоагӀача хана цхьа миллиарди ах миллиарди кубометр хургда.

1974 шерале — туркменски боамбе миллион тонн яккха езача ханале, — Каракумски канала тӀа болв да йолалургья 90 миллион кубометр чухоша пхьаьха водохранилище — Копетдагски. ДӀахо йоадча хана ло чулоацаргда миллиард кубометр совгӀа хий.

«Ялатлийк юртбоахама кхача культурий тешшама лакха хьункъам кхебара лаьтташта ю мелиорацеи шерра лелгӀайоалдара хьакъехьара» КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленумо баь соцам кхоачаш а беш, коллекторно-дренажни сеть дӀахо а лаьхача тешшамца хьалъеш ба Туркменистана лаьтташ леладераш. ХӀана цуй йоахал 11 эзар километр совгӀа я. ИйслагӀча пятилетка 250 эзар гектар совгӀа долча хий дахача лаьтташ тӀа мелиораци тоал лаьрхӀад. Кхийола агромероприятеш чаях а йоахаш мелиорации ячча болийбе гектаро Ӏалашду хьункъам лакхлулга.

Къахьегама овсарле лакхъяра, боамби кхебарга дӀабода мах лохбара, туркменски боамбе миллион яккхар духьа къовсам лоаттабара мах баь каргвоацаш боккха ба комплексни механизаце лоархӀам. Боамбе кхашкара керттера балхаш механизаци я да. Шерагара шерага дукхагӀа машинаша чуйоу республика боамби. Соахка комбайнашца яьккхар юкъера тайпа хьоаса болча сортий 345 эзар тонн — беррига гулбьеча боамбех ах гаргга. Укх шера 420 эзар тонн яккха лаьрхӀад, хӀаьта пятилетка чаккхйоалаш машинаша чуэларгба юкъера тайпа хьоаса болча беррига гулбеча боамбех 80 процента кӀезигагӀа боацаш.

Туркменистана колхозаши совхозаши чӀоагӀа механизированни бола боахамаш а хинна дӀаэттай. Цу гӀулакха мах баь вӀаргвоаца доккха новкъостал даьл вежарашха йолча республикай халкъаша. 53 эзар совгӀа, юкъера лаьрхӀача хӀара боахама 130 трактор, кхьчай Рубцовскера, Павлодарера, Липецкера, Минскера, Ташкентера, мехка кхыча городашкара.

Гуйрай йолаш доладеннача деношка республика кхашка гӀолла го тувеаш хул боамби чуэцаш йола йиъ эзар комбайнаш, кувак чуэца машинаштьераша яххийта кхийола агрегаташ, Москвера, Ульяновскера, Горькера, Кутаисера, Запорожьера автомобилеш ух. Минеральни удобренеех етта элелоаш ух Казахстанера, Башкирера, Узбекистанера, кхыча республикашкара. Иштта нийслу-кх из, туркменски миллион тонн боамбена болх бу ерригача пхийтта а союзни республика къахьегамхоша.

ИйслагӀча пятилетка чаччахьаьлхача дикка дукхагӀа хьахеш яха Туркменистана юрта боахама эшарашта. Из 1312 миллион сом хургда—дӀоахача пятилетке дӀадахийтачул 55 процент дукхагӀа. Укх пятилетка кардерзаде лаьрхӀад 106 эзар гектар керда лаьтташ. Царех дукхагӀдараш боамби тӀаболаш хургда. Тоьал дукхача лаьтташта капитальни планировка е лаьрхӀад. Кхоачамболлаш керда техника, удобренеш, дефолианташ, гербицидаш хулийтаргья колхозаштеи совхозаштеи. Цу йоаккхача резервах хийцца миллион тонн боамбе яккхар духьа пайда эц боамби кхебераша.

(ТАСС).

Дукха ца йоаллац Ноураниеера хьинначан ю гигант бола ба йолалла. Юкъара балхаш чаккхдаллаш латт уккхаза. Доккха боргнат дарга дах Ньесарони. Соцаргья дукхахой йох а гӀалаш гаьнна кхьача моттигашкара уккай хьаьха нахашкаш этта нешкаш, яхи соцаргаш кхинаш ца хилар беьаш долаш снйца объекташкара балхаш.

Ерригача Советски Союзе шаь тешаш ша цу зйначат ю сайна нах болаш 2 танзинхочи гӀала геодезиста къачача техникаш ӀалашгӀь а нахи. Юкъьеаш балхаш дӀадоладича шера 26 миллион кирпичаш йоттаргья цига. ТӀаьххье дӀахо йодача хана зовтча байлъедла шин наьх а деш чӀоагӀача нахка тӀа хьалча 30—35 миллионга дӀоакхачаргья.

Суртана тӀа: къахьегама машина. ШавоаргӀоти тӀа № 432 йолча ПМК мастер Бараниев Назар ноз. шнадача ...... нах ...... вай.

'М. ЗАНГИЕВА суртан.

СИЛОС КИЙЧЪЮ

БӀайхоа кьахка хӀала ира болх бе хала дале а цхьан сахьата а шоай болх сапийтан хьинар долча доакъар Ӏалашдерашь. Хоа дарна шоашта хьалхашка латтараш бехктохаме декхараш дола.

Ба бола ялат хаддаьвеи цӀенеи чуйица бахлар Урус-Мартана районе. Цул вӀашагӀа лоархӀа боаца бӀьара гӀулакх кхоачашдей ба механизатораш. Тешшаме доакъарий бахь чӀоагӀьяр хьайбай боадаш догӀабоалабара, царгара хьайоахка продукци совлаккхара лара я. Цудухьа цкъарча хьайбашта доакъар Ӏалашдара йеррига торкам тӀабалийтаб.

ХӀана 400 гектара тӀара хьажкӀаш силоса хьохкаш я «Красноармейский» совхозе. 14 августе тӀаккхоачаш 200 гектара тӀара ираш хьекха йьинаар. Кхаь комбайно бу ца болх. План 170 центнер йолча юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара нешача доакъара 260 центнер чуяхь.

Иттех совгӀа автомашина а комбайнашц аьрда моша доакъар силоса кӀоагарашка йолча цӀенхуьаш. Царна я «Сельхозтехникаъ» объединенера яххийта машинай а.

Агронома Ирапхалов Султана силос кийчъяра балхах ловш дийцар сона.

— ХӀара дийнахь 40 — 50 тонн силос кӀоага чу болл оаха. Из боккхача лоархӀаме гӀулакх кхоачашдеча цхьаьно а хьинар кходац. ХӀарало дийнахьара норма 180 процент кхоачашью. Уккхаза белгалдийкха дезаш, силос кийчъеча болх берей дукхагӀбараш дагирхой хилар. КӀаьдбалар фуд ца хоаш шоайла яхье баьнна боле бу цар.

Силос кӀоага чу йоллара болх дика вӀаштӀехьбаьккха лел. Сан боада вӀашагӀкъастадехьа дӀаболабу болх. ДӀа дӀоахдаладехьа балхах дика «ха тоха» кхуо силос кийчъерий.

ПланагӀа 6 эзар тонн силос кийчъе езаш я. Цхьабакъда из тӀехкхоачашъе тороеш я совхозе. Шоай совхоза юкъера доалла диза долаш Ӏаьгара даха безам болаш болча «Красноармейский» совхоза доакъар Ӏалашдераша укх бетта хьалхарча декадах 1 эзар тонн совгӀа силос кийчъяьй.

Иштта дика лел силос кийчъяра болх «Горец» совхоза кхоалагӀча отделене а. ПланагӀа 3 эзар тонн моша доакъар лаьттагӀа делла деза ба цига. Юкъарча хьайбашта Ӏай шорта доакъар хилийтара барпагӀбаьлла ба отделене болхлой. Силоса хьажкӀаш хьекхаш шин комбайн я. Из болх дика бу нисвеннайе Джамбулатов Абдул-ВоахӀапа, Бетелгириев Сайд-Ӏаьлас. Дийнахьара норма дикка тӀехкхоачашъеш цар. План 160 центнер йолча юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 200 центнер гаргга моша доакъар чудаь. Доакъара хьакхаш еза хьаьккӀаш кхо бӀаь гектар я. Уж дика хьийцъала тубахьача хьункъамах а хов.

Комбайнашца аьрда кхашкара моша доакъар силоса кӀоагашка хьаьхухьача хинаре болх бу шоферашта Юсупов Шахьийда, водадей Махьмада. Иштта кхай тӀара силоса кӀоагашка моша доакъар дӀахьухьача дика гӀулакхаш карагӀдувларца белгалваьннав самоходни масса тӀа болх беш вола Джабраилов Ахьмад а. Из балхаташ чуэнача хана цу тӀа болх беш хилар Джабраилов. Цига вола ярах ела хьоаьаш ца хулийташ болх беш цаь юкъ кӀайбон хӀанзарга яьцнай самоходни масси. Эшшача хьаташ чуйидара баша комбайнаш кхьа дӀа-юха кхалкъара транспорт из йолга гучадьинад. Совхозе хьаха латтача механизаторех цаӀ волча Джабраилове хьаташ чудерзадаь давеча транспорт яьй цох. ХӀана силоса кхайкӀаш хаеххача хьинаре дакъа доацай ва из. Кхай хӀара силоса кӀоагашка хӀара дийнахь 14—15 рейс ю доакъар дӀаухаараша.

Силос лаьттагӀа йоллача шоаш кхобаш Тепсаев Ӏабдул-Хьажас, Долтукаева Саидата, Хайдукаева Фасус, Алиева Субарас. Венна доле шоай нормаш 120 — 125 процент кхоачашъю цар. Доакъар Ӏалашдара болх дӀахо беш ба.

С. МАДАГОВ.

Халкъа тӀахьожам

БИЙСАННА КХАШКА САТИЙНА Я

ДӀахьенна латтача йоккхачу ахархошкара дӀадех кхачанара дерриг балдаш еидделта, оьрталь дӀайнаш кхоачашъяра тӀехь даш совйоахилга. дӀайнйна байхдаарий, доакъарий, кхыйола культураш дас санна йолха еш лехалгеш чувцилаш. Цо кьаьстта дехкар тӀадожаду Грозненски районан халкъа тӀахьожама комитета а. Халкъа тӀахьожамхой хьеж боахамашна баьцадаараши соьш чуйцилга доахаша доахьараш нийчделга, гурахь ялташ дӀадо, хӀьттӀ кийчделга, хий дохкилга мишта лел.

Уж бахьаш мишта лел (дийнахь а буса а) хьежар халкъа тӀахьожама комитет Ленина цӀерагӀча колхозе. Хаадла оттадир хьалхашка дехкар: кхашкара байхаш, къаьстта бийсанна, мишта лел, йолаш йолча торонех бизза пайда оций ха.

Цу дакъо белгалара болх беш ба укхаза. Нов. Донейко керто латтача тракторийца кхаш лелладеча бригадерча Бесарабова Марияй звенос хӀанзале а 93 гектара тӀарча хьажкӀашта хӀаки кхоалагӀа хий дула. 125 гектара тӀа ялтийна лаьрӀа хьажкӀаш кхою М. Буцакина бригада. БӀайха хьешаш малх боллашехьа а, хьажкӀаш тӀа санна сийна латт. Из да цӀарна хан-ханналь хий дехнаш хилар. Нов. Донейко бригаде а ишта хий дехнаш 20 сагӀ ва хӀара лепна.

Халахете а, хий дехкилга вӀашт Ӏехьдоалцхача хана терпал на дош диса хӀаман а дукха да колхозе. Ялтийна лаьрхӀа дӀайийна 85 гектар кьаьжкӀий я Коцубин Викторa звенос лелаеш. Царна икъа мара хий дилладеш. Хий дехкилга кхетийна вӀашт Ӏехьдаькха хиннадаларен хинбоарам пайса лелаберен юсаллагӀа а дилла йиш йолаш дар цига хий. Цхьабакъда, из укхаза даьдац. Эшача хана хьадагӀац хий, ялаш бахьанаш доах. Бакъда, хий ца доагӀаш а хиннай моттигаш хила-м, хӀаьта а хий мюртта долчча хана а пайда во кийцаб цуная, дукхагӀча хана кхашка ца а ухаш, юстара ихан из.

Юххера а цунах хиннар. ДӀайийнача хӀамашта Ӏаьткъар из, сов йӀовхалла йоккъала йолаелар. Сидзев хьаьхаппа ялпкар хьажкӀаш. Селлара доал доаца хилара бехке ба звеньевой В. Коцубин хинна ца Ӏеш, бригадир нов. Донейко а, агроном-мелиоратор нов. Макаренко а, дӀайийна хӀамаш кӀалхарьяхара сиха де дезар ца дарь колхоза кулгалхой а.

Нов. Гуняскина бригаде ший ханнахьа хий ца дехкар бахьан долаш воча хьал тӀа я 88 гектара тӀа ка бола ялташ чуйцачул тӀехьагӀа дӀайийна хьажкӀаш. Мы ха ца йоцеш хий дилла деза царца.

Из хиннад нов. Нацеева бригадера 160 гектар люцернана а. Хий шой ханнахьа пийсен ца дехкар бахьан долаш цхьацца йолча участкашкара люцерна оатаенна Ӏо а сиза, дукъал чӀогӀ мара йисаяд.

Цу доллача хӀамана боахаме ваьцадаккхей дийнахь а буса а хий дехкилга вӀашт Ӏехьдаккхен лева — из ахархой сагоагӀа дола дехкар да — цьина хеталора. ТӀаккха укхаза ишттӀа ихетадолий шоай дехкар? Цу дийнахь къамаьл хилар тха колхоза агрономаца-мелиоратораца нов. Макаренкоца. Цо дош делар ткойа, Арцилаева бригада баьцадараш та бийсанна хий дехкилга вӀашт Ӏехьдаьккха хиларах. Серрахьа даха хилар тхо цига. Дийнахетар хургдолаш дацар сурт. ДогӀаш хьисапо хий детта установкаш сайца латтар, хий дуллаш а вацар сагӀ.

Цу бийсанна кхыча бригадай кхашка гӀолла а чанхдьалар тхо. Хий дехкараш боацаш бар. Бакъда, нов. Нацеева бригаде люцернаши кьажкӀашта хий ухар, цхьабакъда, из нийсдеш сагӀ вацар. Цудухьа, кхетадеш да, дӀайийнача хӀамашта селлара чӀоагӀа эшаш йола тӀоадал, доал ца хилар бахьан долаш, ихай тӀа ца а ухаш, юстара дӀар. ХӀана из ишта, новкъостий колхоза специалисташ Кушмареви, Макаренкови?

Цу бийсанна хилар тхо латтар саьхарий болча а. Тхона хоьра, дийнахь а буса а латташ ах 20 агрегат араяккха торо йолаш колхоз йолта. Цхьабакъда, гурахь ялташ дӀадо латташ кийчдара балхаш деш вий трактористаш мара вацар, вокхар машинаш дӀаоттаьь латтар. Юха а хеттар отт: латта оахача агрегатий балха оасарле жаккъара селлара доархӀаме резерв теркал хӀана ца боахаме?

Тхоашта гучадьинарий хьакъехьа къамаьл хилар тха колхоза кулгалхоца (правлене председатель нов. Лютиков, парткома секретарь нов. Ахвердов). Цар дош делар, сиха де дезар дергда шоаш аьйна.

Цуша цхьана халкъа тӀахьожама комитето колхозерча халкъа тӀахьожамхой группагара хьадийхар кхашкарча балхий лелама лоаттабу тӀахьожам чӀоагӀбелга а цу дакъера шоай гӀулакхаш тоаделга а.

В. ШОВХАЛБИЕВ,
Грозненски районе халкъа тӀахьожама комитета член.

ВарахӀоагӀча пятилетка дика болаташ дахарех республика сийлен Доска тӀа дӀаяздьай Социалистически Къахьегама Турпала Кагерманов Оалхазара кулгалду Урус-Мартана района «Гойтински» совхоз.

ТӀехдика кийчай укх шера совхоза хьажкӀаш. ХӀаьз из бераш чуйца белабениаб уж. Царна юкъе доархӀаме дакъа лоацаш ба совхоза халкъа тӀахьожама группа членаш. ГӀорваьна вола тӀахьожамхо аьна ший кӀа дӀайоазийтачарех цаӀ ва Къахьегама ЦӀеча Байракха орден долаш Хамидов Туза.

Укх денощка чуэца оаш болча хьажкӀашка хьежа чакхдаьнна совхоза директорига доагӀаьлаш ва нов. Хамидов.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара ваттехьа Хамидов Туза, Кагерманов Оалхазар).

В. Юнцевича сурт.

КОМИССИ БОЛХ БЕШ Я...

КПСС XXIV съезде белгалдаькхад ялташи кхийола юртбоахама продукташи дукхагӀа яхара керттера дар, юртбоахама культурай лакха хьунахьам кхебари лаьттех пайда ийбелга тоадари долга. Лаьттаица дера бахкий культура лакха йолча мара из детта дика лоуакъам кхелургбац. ЧӀоагӀа доархӀаме да юрта боахаме хьалха латтарий опыти Ӏалмана кераггӀадьинараши цаккдаш балха юкъехкуллер.

Лаьттаица деча бахкий культура районе эгара лакхагӀа хилларах укх шера 22 мая КПСС райкомеи райисполкомеи карарахера тха ЦӀе байрах еккай «Лермонтовский» совхоза коллективана.

Укх шера районе керден чӀоагӀа пайдаеи гӀулакх дӀадоладьд. Лаьттаица деча бахкий культура тӀахьожам лоаттабу районни комисси вӀашагӀъеллай. Ший болх беш я из. Комиссена чубоагӀа КПСС райкома бюрон райисполкомеи членаш, совхозий кулгалхойи специалисташи. Цу тайпара комисси вӀашагӀоллар таханарча вахара дӀадеха хӀама да.

Лаьттаица деча бахкий культура лакхъара дьакъехьяра социалистически яхьа хьалашта кепатехар районни газето. ХӀанзлехьа тӀахьожама 3 тур чакхъяннай. Гучадьинна хьоахааш гӀадвугаш да. ДикагӀча оагӀорахьа хувцаденнад кхай сибат. Цхьабакъда, Ӏаламо ший къиза лер йитар. 1,5 эзар гектара тӀара ялта лаьрхӀа гурахь дӀедийна ка бола ялташ дайра Ӏа шийна хинна хиларах. Цудухьа лаьтта юха аьха а аьха бӀаьсти дув ка бола ялташ дӀаде дийзар бӀаьш гектараш хулача лаьтта. Ахха а дӀайха лаьттар, хайра йоачаш хилензар.

Цхьабакъда, ши кулг вӀашка ца дуллаш хьинара къахьегаш дика ялата хьувкъам кхебир района кхаш леладераша. БӀаьстин гурахьи дув ка бола ялташ дӀадийначара юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 20 центнер чудера.

Гурахь дийна ялтий хьувкъам лакхагӀа бир «Лермонтовский» совхоза кхаш леладерий. 1332 гектар хулача участкера юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 39,4 центнер кӀа чудера цига. Цхьайолча участкашка «Кавказ», «Аврора» сортаех дола кӀа гектара тӀара 35—40 центнер даьлар. «Ишта лакха хьувкъам кхебир «Орджоникидзевский» совхоза кхаш леладераша а. Юкъера лаьрхӀача хӀара гектара тӀара 28,6 центнер ка бола ялташ чудера цига.

Ӏуйрийна пхь сахьт даьнча дӀаболаду комиссе ший болх. Хьалхара ши тур беррига членаш цхьан болаш чакхъяьккхар. КхоалагӀвола тур дӀахьош [illegible] группана бекъабелар комиссе членаш. ЦхьоалагӀча группана керте КПСС райкома хьалхара секретарь А. Н. Воронкин шоллагӀча группана керте КПСС райкома шоллагӀвола секретарь Л. Т. Мизиазов эттар.

ЦӀе уголокаш, кхийола комиссенеш мелегӀча хьола тӀа я, гойтара пособех мишта пайда эйбу, цьха бытовни культурии хьалаш мишта кхоачашду, агитколлективаши массово-политически болх мишта бу, социалистически яхь мишта лел хьежар шоллагӀвола группа членаш. ХӀаьта цхьоалагӀча группо дукхьал производствени хьисапе дола дешаш кхестаду. Масала, фупеи доакъараш лаьрхӀа дӀадийнача хьажкӀашта тӀахьожам лоаттабу. Къаьстта дика товеннай «Самашкинский» совхозерча Хачарова Аьхьмада, «Лермонтовский» совхозерча Матаев Берса, Чагаев Ӏимрана, Гермиханов Ӏаьлий, Захаев Ильчий, Вайдиев Аьхьмада кхашкара хьажкӀаш.

— Эггара хьалха мой бетта комисси хьежача «Самашкинский» совхоза шоллагӀча отделенерча звеньевой Хачароев Аьхьмада 200 гектара тӀара хьажкӀаш районе дикагӀа могайр. ХьажкӀаш леладераша юкъе яьржача яхье мой бетта хьалхара моттиг яккхара бӀаь сом хьалхара ахчан совгӀати карара - кара тела цӀе вымпели елар Хачароевна. Иким бетта шоалагӀа хьежача ерригача районе дикагӀа могайр цӀи хеза волча «Лермонтовский» совхоза хьажкӀаш кхеечун, Ленинеи Къахьегама ЦӀеча Байракхеи ордений кавалера Захаев Ильчий звенос Ӏуная ду хьажкӀаш. Комиссес тӀехдика оценка елар цу звено кхашкарча хьажкӀашта. ХьажкӀий, кхийолча культурай дикалгеи волгеи хьежжа цхе баллах оценкаш уттаю комиссе.

Мой бетта хьалхарча турах комиссена гучадьелар «Новосельский» совхоза баьцдараш геттара вона хьале хилар. Экономикага диллача районе хьалха латта совхоз хьокхамашта массарел а тӀехьайисар цеиваль хӀама дар. Комиссе енича предложенех баьцадараш кӀалхардахара беррига низ тӀабахийтар. Ишта ханаха тохабаларах ца дош дисарал совгӀа дика хьийкъал уж. ШоалагӀа комисси хьежача 4 балл оценка а оттаеш районе шоллагӀа моттиг хьожайир «Новосельский» совхоза. Хьалхара моттиг массарел лакхагӀа хьокхамаш долча «Лермонтовский» совхоза хьожайир.

Ишта комиссе гучедоаха тӀалаташ дӀа а доахаш юртбоахама культурашта дикагӀа тӀахьожам лоаттабу боахамашка.

Цхьаболчара наьха бӀарг тӀеоттарбоалчара культураш оасарахеттара чӀоагӀа цӀен а я кхай юкъе оасар дутар. Цхьабакъда, из комиссена гуча ца доаллаш дисанзар. Хьалхарча турах комиссена гучадьинар ишта да. «Орджоникидзевский» совхоза № 4 йола бригада. Помещения во я, гойтара пособи йолаш я. Стела гонахьара 3 гектар хула кабачкаш оасарах цӀена я. ДӀа юкъе ма доала помидораш, кхыдола, баьцадараш, оасарих хьалдикъал. Бригадира деппах тишша а тийша баьцадаарачна из хьожаш Ӏийнав ше, аьлар комиссе член волча цу совхоза директора М. А. Далакова. Цудухьа кхоалагӀа моттиг мара хьожайинзар совхоза.

Ишта комиссе замечани дьячуя тӀехьагӀа лаьттанца дикагӀа балхаш де, дӀадийнача культурашта дикагӀа гӀулакх де бьлар, къахьегама дисциплина тоаелар «Овощевод» совхозе а (директор нов. Картоев). Цхьаннера а къайле яц соаьк из совхоз тӀехьа юсаш хиниила. ТоламгахьагӀа баькхаб совхозо. Баьцдаарий кхаш цӀена да. Цудухьа дика хийкъад уж. Дика вӀашт Ӏехьбаьккхаб баьцадараш чуяцара болх а.

КхоалагӀча туре «Самашкинский» совхоза къахьегамхоша дикагӀа толамаш доахаргхиларах дог тӀиша бар комиссе членаш. Цхьабакъда, шоай ерригача торонехи, резервехи боагӀача тайпара пайда ийбелга вӀашт Ӏехьдаькхадац цига. Цудухьа хьалхарча туре шоллагӀа моттиг яьккха хиннаиле, кхоалагӀча туре къы я дукхагӀа тӀехьаӀисар «Самашкинский» совхоз, «Лермонтовский» совхоза коллективо бакъхача толамах къаьстта ала езагӀа. ХӀанз шера дӀьча керттерча бахкий итогаш яь яьннай. Цар хьехьока дакъа толамаш дика хилар. Укх шерарча хувкъама ший ханнахьа соакх лард еллар совхозе. Хьалха - тӀехьа ца доахаш Ӏалама хьалашка хьежжа оттаьча графикагӀа лоацичев дикагӀчеи хинашка дӀадийра кхашка ялаташ. Цудухьа гурахь дийнача ялтий 30 центнер гаргга хьувкъам чубера хӀара гектара тӀара.

Района совхозашка хӀара отделене КПСС райкомеи райисполкомеи уполномоченни ва. Комиссе членаш ба уж. Юрта боахаме хьалха латтарий опыт моаш болча балха юкъеялъара, яхь, шерагӀа йоаржалра, кхоачамбоацараш хьагуча а доахаш дӀадехара доккха новкъостал ду цар боахама кулгалхоила.

Д. ДЕДИЕВ,
Ачхой - Мартана районе лаьттанца деча балхий культура комиссе член.

ДЕНАЛ ДОЛА ГӀОНЧИЙ

Сунженски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза халкъа тӀахьожамхой центральни группане 17 сагӀ ва. Уж ба партийни, профсоюзни, комсомольски организацей ерриганъен денал долаш 17 гӀоначи. ТӀахьожамхой — уж, эггара хьалха, тешайеи принципиальни къахьегамхой. Царех цӀахьалар хоастене моттиг я, Колхоза центральни усадьбе вӀашагӀа а элла, массаво а [illegible] бахь пункт я производства ерригга керттера участкаш чу а лаьна.

Шоаш боккхий активисташ хилар хьахьехад № 1 йолча шурий - товарни фермерча массаза болх беш посте членаша — доярка Чанкиева Ликас, Гандарова Совдата, Хостоева Халимата, скотника Гандарова Махмада. Цар шоай болх боккхача пепагӀа лелабу. Кест-кеста [illegible] бола [illegible], гучаденна кхоачамбоацараш дӀадерзо сиха ше доагӀаш ду. Цу тайпа хьалхар укх ал шера 9-ча хинна. Эггара тӀехьагӀа доатача хана халкъа тӀахьожамхоашта гучадьеннад цхьабалча доярашки скотникашеи шоай декхараш цӀена кхоачашдеш ца хилар. [illegible] дисциплина тайхаш бахьан долаш толхаьй доаллаш кхабенаи [illegible]. Бехкечарал хинна къамаьл, боллар дайча, къаьстта [illegible]. [illegible] хӀама тоаденнад. ТӀахьожамхой фелах [illegible]. Ферме [illegible] дика тӀехьаийттай. ИйсалагӀча пятилеткан шоллагӀча шера тӀаийна социалистически декхараш дезза кхоачашде [illegible] доаллераш.

Ишта болх дика бу МТМ посте а. Ший ханнахьен [illegible] техника [illegible] дикагӀйолча агротехнически хьоашка ялташ дӀадийнна дахк. Цудухьа бе ва боагӀнаш хьа бе беза поста членаш. Цу эзархӀамеча, дика мел долча гӀуллакхий яь болаш коммунисташ бар. Цу цхьаи ханна бе хьийжаб уж тӀаийна декхараш нийса кхоачашдой.

Тха эггара чӀоагӀагӀа болх бар коммунист, районе дукагӀбола механизаторех цаӀ, колхозой II Вргасодзи съезда делегат Вергиев Бахьаудин керте латта тӀахьожама пост я. Гамье [illegible] колхоза кхаш. Атта дац цу хьалекна бола лакхагӀа [illegible]. Цхьабакъда, хала из а [illegible] шоай болх тоабе хоь цу поста членашта. Итташ моттигаш хиннай хиррацара хӀамаш шоай хийхьа цоф дӀадаьна. Трактор сой массе а аслееш кӀамо кхай тӀа химически обработка еш хиннай трактористе Богатырева Махьмуд. Из бахьан долаш удобрении йоаттӀача боарамо массаненна а дӀахахьчаш. Ший хинайтхьа тайпа тӀахьожамхоашта. Администрацина [illegible] бар [illegible].

Ялташ чуйца [illegible]. ДукагӀа хилар тӀахьожамхоашта боахе е ааш дола хӀамаш. Цул дӀахагӀа дийнахь тӀахьожамхой собрание хилар. Дуцаш [illegible] [illegible] дош дар: «Ялат дакен во дойтаниш чуйцир». Из массанена а [illegible] а [illegible] дӀаьттар. Централни усадьбе [illegible] тӀахьожамхо [illegible] вӀашагӀеллар [illegible], [illegible] тӀа а [illegible] посташ [illegible]. участкаш тӀехьдагӀийтар [illegible]. Хаьда [illegible] [illegible] тӀехьаш [illegible]. Цудухьа ялтӀаш чуиа доладелча [illegible] ца [illegible] техка дӀайа [illegible]. ХӀьта [illegible] [illegible] хӀара [illegible] чакхдоалӀача [illegible] [illegible] [illegible] гӀертар а. ХӀана [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Воахаа [illegible] [illegible] [illegible] гӀоалта [illegible] [illegible]. ХӀанза а лаьттал елай 1800 центнер [illegible] сенаж, 3300 центнер силос, 1800 центнер [illegible] тӀахьаьна бахкий силос. АргӀаш 2003 [illegible] гектара тӀара гуйдаче ед. Цу тайппара, шоятта [illegible] [illegible] Ӏаламаьь [illegible] [illegible] [illegible] хьаьба.

ХӀаьз вагӀа [illegible] [illegible] лаьрхӀа хьежжӀа, [illegible] чуйце 1973 шера чуэйоргӀа [illegible] ялташта [illegible] [illegible] [illegible], колхоза [illegible] тӀахьожамхоша [illegible] [illegible] [illegible] дукха [illegible] [illegible] [illegible].

С. [illegible],
Сунженски района Орджоникидзе цӀерагӀча колхоза халкъа тӀахьожама группа председатель.

ДОЛЛАЧА ХӀАМАНЦА ДА ЦАР ГӀУЛАКХ

Юртара тхьа беракта къахьегамхо ва Гудермесски района «Кавказ» яхача колхоза халкъа тӀахьожама группана юкъе. Цуна керте латт КПСС член нов. Алсултанов Галаин, цу колхоза бухгалтер.

Нагахьа санна «Кавказ» колхозе къахьегаургдолаш пала колхозхо 700 вале, 30 халкъа тӀахьожамхо сех дукха ца хета бала я тарлу. Халкъа тӀахьожамхой низ цар дукхалах а ца латташ, цар гӀуллакхех ва латтий.

ХӀаьта «Кавказ» колхоза халкъа тӀахьожама группа дах кайдана хӀамаш кӀеларга дац.

Колхоза производства ерригача участкаш я тӀахьожамхой посташ: шийна а трактор-полеводчески бригаде, хьатта, йоагора базе, шурий - товарни ферме, сомий беш леламча бригаде, гараже. Цу ерригача участкашка долаш дола хӀамий массаза а постий члений семкуаш да, балла тӀара кхоачамбоацараш шоай ханнахьа хьагучадоах, уж дӀадахара де дезар ду, дика дераш бӀаргагу, уж хьалахьа а дӀадоаржадо а гӀерт.

Халкъа тӀахьожама группа колхозашта доккха новкъостал дайд ялташ толамна чуйта дахара. ТӀахьожамхоша рейд-я ша ялат цӀена хьоккий, комбайнерашта технически гӀулакх дика дой хьежаш. Цу хана гучадьинад № 1 йолча кхаш леладеча бригадерча комбайнераша ин. Загомаева, Эльмурзаева, Катаева 60 гектара тӀара кӀа бӀеха чуйца хилар. Шоаш дагӀийта кӀи канаш цӀаьхха хьекха дийзар цу комбайнерий.

Ялат ца лечкъадийтар дулха хьатта комбайнаш тӀара доагӀа керда ялат хьаузача новкъашка дента а бийсанна а тӀахьожам оттабир дозорешта.

Халкъа тӀахьожамхоша хьалхадаккхерах ворохоочистителаша юлдийта ялат комбайнашца цӀаьхха цӀенделга вӀашт Ӏехьдаьккхадьятта. Из бахьан долаш цӀена ялат хилар хьалхагӀа гӀемаш доархӀаш хиннача йийсса яхнеч.

ДӀайна, денба дар укх шерара ихха. Ший ханначьа хий дийнна хиннадецарё тӀаш хургъяр колхозера хьажкӀаш, тхьамка, баьцадарий культураш. На хьежа дав. ХӀана лаьча халкъа тӀахьожамхой ин. Элмурзаева, Нанухаева, Абубакарова, кхиберей повщерьяьнешкаш болча кест - кеста йоллаш, цар баллага, [illegible] цу хьежаш хиннадаа.

Цига полнамоченкаш ин. Бесултанова Исаксай тӀахьожамхошка лелдхъар, канала чу гӀайна хий кӀезига доагӀаш хилар бахьан долаш, культурашта кхоачаш болаш хий дилла вӀашт Ӏехьдаьккха [illegible] дойнаш хьуаз шоаш, ьнна, Малхьожамхоша колхоза агрономашка нов. Арсанбиева хоам бир из хьалхьакъ. Агронома Гудермески шин системай Управлене а тӀаьха, нига цуп чайхьайна хоьь. Цунчуха хьалхашта оттаьдар колхоза кхоачамбала хий хьалшатарех дола дош.

Полнамоченкий къахьегама оасарле лакхар кулба кхай тӀа чоаторан оттаьдар марга совгӀа йоц хургӀоллаш. ХӀаьта я, хӀаьна дав юрта хьачуулар молевальщенаш. Из ха а хийна, халкъа тӀахьожамхоша колхоза правленена могадир полнамальщикашта дав хӀама кхой тӀа дӀехкухьайта. Из предложени хьалаьхар.

Полнамоченкашта шоай са ва кхозеш къахьегар бахьан долаш «Кавказ» колхозе вегетацении юкъагӀа кхоала хий диллар 380 гектара тӀарча шекара свеклана, 250 гектара тӀарча хьажкӀашта, хӀаьта ихитта эшача боарамо хий кхочад баьцадараш, тхьамка тӀадолча кхашка а.

Массехказа хий диллад 200 гектара тӀарча гамарашта.

Цудухьа дика хинаб даьтта доахача гӀи хьувкъам. Укх денощка 30 гектар гамарий чуйцар комбайнераша ин. Эльмурзаева, Висурова, Калаева ХӀара гектара тӀара 18 центнер даьтта гӀадьллар. ХӀаьта халкъа тӀахьожамхоша цу сахьата шоай пословым хьалийнар: гамараш цӀена чуйцай хьех уж, ялат лерады.

Доллача кӀаманна бола кхача «Кавказ» колхоза халкъа тӀахьожамхой.

И. АСТАХОВ,
«Красное знамя» яхача Гудермесски горрайоне газета редактора заместитель.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДӀАДОАХАШ

Шер - шера пачхьалкхен планаш тӀехдика кхоачашъеш, йиллашта юкъера социалистически яхь шерагӀа йоаржаеш хьайоагӀа Шерипов Асланбека цӀерагӀча грозненски пхьӀкдаьтта чакхдоахача завода коллектив.

Укх ийсалагӀча пятилетка шоллагӀча шера дика толамаш доахаш белгаябаьха ба Ӏовш дола хиш цӀендеча биологически цеха керттера механик коммунист Прошкин Владимира цеха оператор комсомолка Бесчастная Валентинеи. Шоашта тӀаийла гӀулакх тешаме чакхдоакхаш, хьинаре къахьегаш ба уж. Цудухьа массане завода хьалкъа тӀахьожамхой группе хержар уж. Ала дезаш да шоашта тӀаяилла из общественни декхар цар дика кхоачашделга.

Суртал дилалехьо гучадьинар дӀадаккха хьож тӀахьожамхой.

Сурта тӀа: В. Прошкиней В. Бесчастнаяи цеха диспетчерски пункта балхага хьожаш ба.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ТЕШАМЕ ТӀАХЬОЖАМХО

«Халкъа рукхе кхом ца беш доалеш, е тесса, да воацаш сийна, кутташ а бӀаргадейча дега бокхха бохам хул. Руслана. Тха районерча 900 тӀахьожамхоех дикагӀбарех цаӀ ва вэ».

Ишта йийцар воса Назранерча халкъа тӀахьожама комитета председателa нов. Теркакиева «Назрановский» совхоза техника кхерамзен инженер Льянов Руслан.

Дукха ха йоацаш ялташ чуцаш дар из. Ялат дӀалуш мельзаводера шофераш цхьа гравм дукхагӀа кӀезигагӀа йоацаш укхазарча накладнойна болча тайпара мукъ дӀа а, язбеш юхаухийтар. ДӀалучар а дӀаяйдехар а тараш киттa «цхьа барт» болаш мизандараш санна нийса дар?!

ХӀаьта Руслана тешаме хийтинзар из гӀулакх. Из уйла я ве мельзаводе вахар хӀа нийца йодача машинаш. Цигарча весовщикагара курах а дийха ше эзар цо цхьа машина.

Цигга коахар Руслана цу къайлен дӀоагӀалг. Совхозе вахьача накладной тӀа латтачул цхьа бӀаь килограмм безагӀа хилар брутто мукъ.

Укх тӀа яздьа ийсагӀа хиннет, аьле совхозера венача шоферо хьачукхоадаьча накладнойш тӀара шифраш квитанциента дӀа а кьеш юхаухийташ хиннаяр мельзавода весовщикаша совхоза машинаш. Цу садьате юха а вӀашагӀа нийсдаьл яхаш пломба а оттаьь, комиссе а хьежа чакхдаьнна шоай тарах тешаме доашалга Руслана дӀааьча, цайбахьар кӀаларбараш. ХӀаьта а тӀахьожамхо ше аьнначоа тӀера варгвоацинзга а хайна хьадаьстар тараз. Балансираx йодле цхьа оатдиаг гӀол а яьяна хӀара мукъ мел оазача хака бӀаь килограмм кӀезигагӀа хьахьоккаш хиннабар цо мукъ.

— Дика болх хьалан зарий хьалхе Руслана цох сакхийтта — йоахар тараз тӀа багӀараша.

Атта дехкар дац тӀахьожамхочоа хьалалцка латтар, къаьстта юртбоахаме болх бечва. Совхозе хӀара подразделене болх кӀоарга боаза, халкъан рукъа дикагӀа норалертдола такилаш малагӀаш ха хьажа гӀерт Руслан. Уж эшанеш Ӏомара цун новкъостал ду не хаст - кеста дагавулача шоай специалисташа, литература.

Къаьстта теркам тӀабахийта толаш бу цо учети отчетности бригадашка, фермашка мишта лелар хьожаш.

Кхашка мел дола чӀа вӀашка а тӀехха хова эргӀйш а дах дӀаоттаьдьаьннад тхо, аьнна дика хоаш йора Пхьилекъоштий - Юртарча отделенера. Хьежача, техкача дагабоахам кӀезигагӀа хургба лайна шийша кхы а тӀахьожамхой а нийца цу отчета тӀа хоьйяр такка вахар Руслан.

Юрта йисте дӀаечи йцакки лостам а бар, цар дахха тайпара хоза эргӀаш а дагӀар бахьан, гагагӀа дӀаахачий хиннар кхача тайнара сурт дар. Дукхаала волокушкашка кхай йистошка валийта дукха чӀа улар вӀахла вӀашха ше тохаш. КӀезиг дукха а йоачан халба дийкхаургдолаш дар из.

Оаш дехкар Руслана. Йоахбераш хьалхьатула тӀехьагӀа тоа сиха группа заседане дийкар из дош. ЙоагӀаш йола решена нийсбаьча предложене елар тӀахьожамхоша: белхий а бахь сиха эргӀаш хьал ца дой ча талкерга, гӀулакх гаьна а дахьга, аьнна. Парткомо, совхоза дирекца хьалхьаьар из предложени. Ах ше нида оценаш из гӀаьт тоеш.

— Руслана тха кхийболча тӀахьожамхоашта дика хьохам ду, — йоахар совхоза группа председатель Пугиев Хьадиса. — Уж санна бераш дукхагӀа хилча кхы дикагӀа лехарнбоа тха болх.

Цул совгӀа тхы а партийни, профсоюзни поручени кхоачашъю Руслана. Уж а йоаца хьоз кхоачашъе хьинара хьа а новайосгӀа цуна. шоаь керттера болх запятте гӀалат доацаш лелабу.

И. ЗАВГИЕВ.

КЪАХЬЕГА А САЛАIА А IЕМАБ

В. И. Ленина цIерагIча майда тIа зовний ек духовой оркестр. Революци проспекта тIа йолла майда тIа йоагIа дешархой военизированни лагерий колоннаш. ХIара лагерерча берий шо-шоай баьццара, сийна, кхьча бесий формаш я. Шайса да колоннай мугIарш, кор нийса луьш дешархоша.

Майда тIа Владимир Ильич Ленина памятника юххе дешархой военизированни лагерий командирашкара рапорт хьийдеш латт ВЛКСМ горкома хьалхара секретарь Шароварина Людмила. В. И. Ленина памятника духхьала нийсача мугIарех IацуттI дешархой. Дешархой военизированни лагерий слета парад хьеддл воккхагIерча лейтенанта Магомадова. Республика боахамашка болх а беш, са а лоIаш шоай ахкаh каникулий ха чакхъяьккхача дешархошка моаршал а хьатте военизированни лагерий торжественни сбор хьеела ВЛКСМ горкома секретара Л. Шароваринас. ТIаккха хIара лагерерча дешархой групална яззаш дохк В. И. Ленина памятнике хьалхашка. Цул тIехьагIа цхьанна йоатIаш трибуна тIа а ухаш ахкан каникулий юкъа военизированни лагерашна шоаш баьча баlхах, Iомадайча дикача гIулакхех, шоаш салаIарах рапорт лу ВЛКСМ горкома. Къамаьл деш ца «Гвардеец» яхача военизированни лагере салоIаш хиниг И. Денаев.

— Лагере яьккхача юкъа дукха дайзал тхона. Къахьегам беза, доза салаIа Iемад. Дукха да тха лагерерча дешархошта карагIдаьнна дика гIулакхаш. Шаьла районерча «Джалка», «Автуринский» совхозашка хьнаре къахьийгад, деза ца деш хIадахийтадац цхьаккха а деза ди, спортивни яхьаш чакхъяьхай. ХIаьта кортердар да дисциплина, делае неттел, еза тхо Iомадеина хилар, — чакхдоакх цо шийн рапорт.

Цунна тIеххьа рапорт лу Ленински района «Сатурн» яхача лагера дешархой цIерагIа Н. Сафонова.

— Сунженски района ткъесталагIча партсъезда цIерагIча колхоза кхашка къахьегарах 10 эзар сом ахча даьккхад, — къоасталуш, цIенхашта дуж хIара дош, — тIема лоавзараш спортивни яхьаш чакхдаьхад, тIемаш къахьегамаш ветеранашца вIашагIдеттаденнад. Цхьан дешаша аьлча лакхбеннаб кхетам. Цунца дувзадеина ма дий къахьегам безабалар. Даьхенцара безам совбалар, интернациональни кхетам хилар я. кх. дI.

ВЛКСМ горкома ахкан каникулашка шоаш баьча балхах, салоIамах наттта рапорташ лу «Орленок», «Полка воI» яхача военизированни лагерашка салоIаш хиначча дешархоша. Цар а дувц дешарах мукъача шин беттa шоашта карагIдаьннача дикача гIулакхех, баркал оал хIамзала шоашат ца кайнар, ца дайзар ха, доза нохкъостал дейрашта.

Республика боахамашка дукха къахьийгад ахкан каникулашкарча хана лакхе цIерам яьхача лагерашка болх беш, салоIаш хиначча дешархоша. Цу юкъа 20 эзар сом ахча даьккхар цар, дукха вIашагIкхетараш чакхдаьхад къахьегама тIема ветеранашца, спортивни яхьашка дакъа лоацаш хиннаб, «Зарница» яха тIемаспортивни ловзар чакхдаьккхад.

Масса да уж дешархоща кхоачашдаь цу тайпара дика гIулакхаш! Царех массарех а дийца йола хала да.

Военизированни лагерий торжественни сбор чакхйоалаш лагерашка болх беш, салоIаш хиначча дешархошта баркал а оалаш, торжественни сбор чакхъяларах доам а беш къамаьл дир А. Шароваринас. Тахан, яьлар цо, Владимир Ильич Ленина памятника хьалхашка торжественни хьале вай вIашагIкхетар шийн тайпара итог я ахкан каникулашка оаш баьча балха, карагI мел даьннача дикача гIулакхий...

Юха а ек В. И. Ленина цIерагIча майда тIа тIема оркестра оаз. Шаьра, барт тайна ког а лувзаш, Даьхенна бокъьола бола къонгаш шоаш хургхиларах торжественни дош а дешна нийсача мугIарех айтта дIаболх дешархой. Уж болх шо-шоай школе шоаш хишачул бокхагIа хинна, кхетам дуккагIа болаш, дешарпара уйла сийрдагIа йолаш. Уж хург я ба Даьхен дика къонгаш!

М. РАШИДОВ.

СУРТА ТIА: В. И. Ленина цIерагIча майда тIа боагIа военизированни лагерашка салоIаш хиина дешархой.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЧЕРНИГОВСКИ ОБЛАСТЬ. Лен дика хьувкъабаьб Городнянски районерча Жданова цIерагIча колхозе. 220 гектарах кIорзе тIера 8 центнер тии 10 центнер хьовсен боаккх.

Лен чуэнача колхоза деккха новцъостал ду секретарь Людмила Качная хьалха а йолаш йолча цагарча школа дешархоша.

СУРТА ТIА: Людмила Качная.

Ю. ОЛЕЙНИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Дешар дIадоладалехьа

Дукха ха яьлаже республика школашка керда дешара шу дIадоладеннилга кхайкадеш бега боалургба школьни гургал. Миштта кийчо яьй школаша бераш чуэнара, аьнна шийта хаттар дича Грозненски гороно заведующе заместителера Е. Д. Гельман яьлар:

— ДIадаха дешара шу чакхдалаза дар. Грознерча цхьацца йолча школай чулгалхоша шоай хьехархой, технически персонал, даьхехьарча классашкара дешархой школьни зданешта эшаш йола чоалхане йоаца ремонт е аьрцагIбаьхача хана. ХIанз цу тайпара хала йоаца ремонт мь яьннай городерча шоаьтикъа мйе школе. Чакхйоалаш латт мел йисача итт школе еш йола капитальни ремонт а. Кхерам бац уж 1-ча сентябре дешархой чуэца кийча ца хилярах.

Укх кордача дешара шера итт школе духьалашха болх бе йолалургIа юххьанцара тIема гIулакхаш Iомаду кабинеташ. Дукхагча школашна Iалашъяьй киноаппаратура, магнитофонаш, спортивни кхоачам, дика тхайй спортивни залаш, площадкаш.

Я. БУБЕНКО.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

№ 28 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ 1972—1973 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША ДIАЙЙБУ

Грозненски химкомбината базерча № 28 йолча грозненски гаролской профессионально-техническа училище 1972—1973 дешара шера дешархой дIаийбу.

Училища кийчбу лаккха квалификаци йола укх специальностагIа бола болхлой:

1. Мехкдаьтта-химе предприятей оборудовани слесарь-монтажник.

2. Технологически оборудовани ремонт яра слесарь.

3. Токарь.

Царех кIара професси бокхача доархIаме а тахан мехка халгъа боалам кIахо айбеча хана.

Училище гоэзал Iомаяь а ца Iеш, технически творчество Iемае а художественни самодеятельноста, спортивни секцешка дакъа даца йиш я.

Тха училище дешашие а чакхбоакх шинерча образовани шилле нийс класс.

Училище йистелькхачул тIехьагIа шуга хьежаш хургда г. Грозне мехкдаьтта чакхдоакхача заводашкара шуи безам тIагIоргбола балхаш.

Училище деша дIаийбу экзамена а йоацаш.

Деша дIаийбу 7—10 класс чакхъяьккха 16—19 шу даьнна шле дета вагийнахи мехкарийи, митта эскарера мукъабаьнна нIабаькка 26 шерага кхаччалца ха йола нах а.

Деша бегIаш ёаха еза ха 8 класс яьккхачар—2 шу, 10 класс яьккхачар — 1 шу.

Деша дIа мел ийнача стипенде ду слесараш-монтажникашта слесараш-ремонтьерашта — бетта 36 сом, хIаьта токарашта — 23—50 сом.

Стипенда совгIа дешархошта тергда производственни практика болча хана мел яьккхача алапа 33 процент а.

Дешархой городской транспорта мах боаппаш леза боцьо йолам ба.

Деша дIаэшар лекаш тьасьне заявленена хила деза: образовани доло документ, могашалах йола, форме 286 яха справка, школера характеристика, 3×4 сантиметр йола даь сурт, хIаьта паспорт е вараx (ерал) дола тешал ше кара дIадала леза.

Занятеш йолалургья 1972 шера 1 сентябре.

ДIаэшара хьакъелара заявленеш хьайийт училища приемни комиссе хIара деша укх адресагIа:

г. Грозный — 40, ГПТУ-28.

Цига водаш №№ 1, 21, 29 йолча автобусашца «Политехнический цех» яхача автобусаш социче кхаччалца ваха леза.

№№ 2, 3, 5 йола трамвайшца — «свердловчъя» яха укх социче кхаччалца.

Телефонаш: 94— яхь тIа 2-68, 94-яхь тIа 5-48.

ГПТУ-28 ДИРЕКЦИ.

МАЛАР ТIЕХДОАХАРАШЦА — ЛИРА КЪОВСАМ

ХЬАЛ МА КХУЛВА ИЗ ТАЙПА ВОI

Малар... Вай бокххийча наха согатал алаш: «Маларах пайда балац. Малар молача сагагара цIаккха дика даьнпадац. Къарракъа тIехъваьнна, из доацаш мехгаргвоаца воI. тергара саг хьал ма кхулва пай».

Шоана дикагIа бовза хургба, деза дешараш, къаракъо баьхьаш бола «пайда». Бакъда, цунах доалаш дола доккха зе шоана цIаьккха а кердадаккха, къаракъ а из молаш бараш а дегазбаха дукха ха йоацаш хинна цхьа хIама дуцарга аз шоана.

Цкъа саг йоагIаш ик хиннийд. Цитача сакъердаш шоайла беламе - ловзаш багIача нахаца дов даьккхад цхьан вIамигача саге. ВIамагIа волча вошас харцахь ма лела, салаIа аьнна ше тенича, урс теха из шийн воша вийнав цо. Воша вийначул тIехьагIа кертах даьннад менар, ши-шийна теха вьина хьайзаш.

Цу гIулакхах лаьца суд хиннай. Суд хулача дийнахь дас дехар даьд судага: «Аз дех шугара сох бекк ца баккхар, хала да сона тахан къамаьл де. вхь хетт. Тахан уножаза суд еш вар са воI ва, нешта са хинно воI. Хинна яx аз цунах хIанзачул тIехьагIа аз кхи сай воI лоархIаргвоацандаь. Аз, наха яхар ца дерах тахан укх ден тIа кхьчав яр. Къаракъ а мекна сона, наха дезаш хинно, къамаш, халкъа воI хургволаш хинна саг вийнав укхо. Фу аьнна воI ва, саг ва аргда укхох. Ер вац саг. Са я, наьха а хьал ма кхулва ер тайпа воI. Цудухьа аз дех судага укх сага топаш тоха суд елга».

ВIамагIа волча вошас дийхад судагара: «Хьамсара судахой, сона хоа дас миштта хIама йоах. Сена бова цунгара бала, наха хьалхашка шийн вийнийх цунна хета вахь кхетадеш да. Мичча тайпара хиннадале а, цхьа воша воацаш висав со. Из шутта дале а аз дех шугара: ма вахкха со шоалагIча вешийх, кхетабе тхогара бала. Миттта а йовкха гIайгIа я тха цIагIа...».

Топаш теха суд а ца еш китав зуламхо. Цхьабакъда, шийна теха ха я яьккха цIавеча, шийн наха, шийн дезала мазал доккха зулам даьдолзаше а къаракъ дуташ хиннадац цо. Мел бала баьб цо шийн даьна, наана, пешийна! Мел доккха зе, мел доакха Iазап да къаракъ баьхаш дешаш цу дезала тIаьттар.

Къаракъо фу «пайда» бу дика хьахьокх цу доккхача зуламо. Къаракъ молаш волча сага вапаш буаца, харц ле, тийша бола бе вхь хетац хIана аьлча къаракъо сагах мел йовлла дика оамал, шийлхь дIадоакх. Массах дика вIаштта цу къаракъо воаль йовсарал ваьппа. деналах, ноккъостех ваьппа, балхах веза, шийн хьалха йоаккхаш хинна дика цIи къаракъах аха лелаш.

Бакъда, царех цхьабарий йиш а шоай дика цIи юха а нахага яккхийта, цу харцахьарча новкъара бовла.

Цу гIулакха денал эш. Мага деза, кхетаде деза ерригача общественноста духьаларча цу гIулакхах къаста. Из де миз ца кхоачачуш вахар даькъаза, леладу гIулакхаш наха дегаза хургда.

Б. АБАДИЕВ

ФУТБОЛ

Дукха ха йоацаш Къилбаседа Кавказа кагирхоашта юкъе хиннача футболистий командий яьлашка котало яьккхача грозненски ДЮСШ команде РСФСР-е шоай ханнарчарна юкъе хьалхара моттиг яккхара ловза, бокъо яьккхар.

СаморддиIахь «Динамо» стадиона тIа Волжскерча ДЮСШ командаца ловзаш бар вай кагирхой. Хьалхара тайм счет 1:1 болаш чакхъяьлар. ХIаьта шоллагIча тайме счет 3:1 а болаш котбаьлар фусамдай.

27-ча августе г. Волжске шоллагIа ловзаргба цу командай футболисташ.

М. САЛМАНОВ.

ШАШКАШ

Грозненски шахматни клубе мехкашта юкъерча шашкаех йолча СССР XVIII-ча чемпионата аьфинала 7-гIа 8-гIа тураш ловзеьй. Лидераш шоайла ловзаш бар цу турашка. Мехкашта юкъерча мастеро В. Агафоновъ (Москва) эшавир Киевера спорта мастер А. Безвершенко. А. Безвершенкоцеи Ташкентерча С. Давыдовцеи ловзаш совле яккха магийзар Т. Мехтиевна (Баку). Уж партеш цхьаккха кот ца волаш чакхъяьлар. Цхьа очко йиккъар шоайла лайзача В. Агафоновеи Ю. Файнбергеи (Минск).

ХIанз 8-гIа тур лайзачул тIехьагIа хьалхарча моттиге 6,5 очко йола В. Агафонов ва. Цу тIехьа боагIа ялх-ялх очко йола А. Безвершенкои Т. Мехтиеви. ПхьоаллагIча моттиге 4,5 йола Ю. Файнберг ва.

В. ЛАНСКОЙ.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

АГРЕССОРИЙ ЗУЛАМАШ

Дукха бола лайна Вьетнама лаьтта хIанз а дегаду леххача лаьтта хIанз а эгаду леххача минаша. «ХIанз дунен цу районе латташ дола хIама, — хьакхийнадир США конгрессе сенатора Эдвард Кеннеде, — дерригача адамий юкъара катастрофа я». Цун масштаблаша тешал ду бIеха тIом латтача шерашка американски авиаце Индокитая лаьттанна 7 миллион тонн харгга бомбаш чутеха хилара, вешта аьлча уж хул дунен шоллагIча тIема ерригача фронташка чуйийттача бомбай тоннажал кхоза дукхагIа.

Са мел довалла хIама дийна дIадаккха лаьрхIа къиза тIом ба американски военщина Вьетнаме бер. Корнелски университета Iилмахой группа лаьрхIача гучадаьнна американски бомбардировщикашна чакхйоахача тIема операцеех лаьттан тIарча бIуно бу тIом хьаллацара 10 процент мара кхоачаш ца хилар. Чуеттача бомбаех юхейнса вож 90 процент маьрша бахача нахан гунахьа доацача гIерсаштех чуетт. Уж дукхагIа болбер духьа шариковни контейнерни бомбаш чуетт американски ВВС-о. Алхха укх тIехьарча кхаь бехтан ах беттан Вьетнаме американски империалисташа леладу зуламаш тахкара йолча комиссе дайнеегIа, лоархIамеча дамбай 58 участоки 46 гидравлически гIирси, 60 школа, 32 медицински учреждени, 30 килаз дохадаьй.

Пентагоно, белгтала, тIом бара каннибальски методаш тахкара йола шийн тайпара полигон яьй Вьетнамах. Массанена а хоаш да, укх массехк шера вIаштта дефолианташи гербицидаши саина йола химически тIема средстваш Индокитае шерра юкъеяьха лелаеш хилар. Из бахьан долаш къулбехьен-вьетнамски территорех 15 процент дола лаьтта дIайийна хIама хьахургйоацаца доаккхаш яьсср аро а яь Iодиллад. ХIанз адамашта гучаьннай Пентагоно яь къайлагIара доклад. Цунах гуш да, американски инараллаш цу опытах «бизза кхоачамбеш» я дунен кхьча районашка, цу даьккъе европейски континенте а, «кризиски хьалаш» эттача хана пайда эца йиш йолаш лоархIаш а хилар.

Дерригача дунен тIа шерра дIабаьржача латташ йолча Вьетнамарча солидарноста боламо тешал ду дог-уйла цIена долаш мел бола нах Пентагона уйзаре уйлаш кхоачашъяра духьале е лаьрхIа хилара. Белгталара гIозараш кIанз кхетам чу доагIаш латташ хилар гуш да хьалха «Кiома никъ» кьаллоацаш хинарех дукха бараш вьетнамски проблема къоастаярга алхха цаI мара боаца никъ США-ва — переговорий никъ хилар кхетаде баьннача ВIашагIкхийттача Штаташта шоашта чухьа а. Американски конгрессе тIа-тIа чIоагIагIа дIадех Вьетнамерча агрессе векилий социален США дерриге сердаццара низаш Вьетнамера Iоралдойхилгеш.

Вьетнамски проблема хIанз ВIашагIкхийттача Штаташка баьржача хоржамашта хьалхарча къовсаме керттера дош а хинна дIаоттеш латт.

ХОРЖАМАШТА КИЙЧЛУШ Я США

США-ра хоржамашта хьалхара кампани хоадамбеш йолча фазе кхоачаш латт. 21 августа Майаме-Биче (штат Флорида) хьаьллаьргья доалдеча республикански парте съезд. Цига хIанзале а хIаьбаьхаб Никсона правительства дукхха министраши кулгалду партийни деятелаши. Цар дакъа лоап президентски хоржамашка республиканцайа хьаллоацаргйолча политически платформа проект юпача. Уж хоржамаш хургда ноябрь бетта юххье.

Американски кепайоизаина хетачох, доал деча парте хоржамашта хьалхара программа оттаьрий дехкар — аттагIарех даш. Демократически оппозице лидерана эггара тIехьагIа дойча къамаьлаша хьахьох, ца социйташ Вьетнаме лоаттабеча тIема раьза доацана американски халкъа еррагача эгIазадах биза нийда эал лаьрхIа уж хилар. Цу хьалашка кеп-керда навкъаш леха дезаш ба республиканцаш. Бакъда, хоржамашта хьалхара платформа кийчъяра йолча комиссе заседание къамаьл дир форум министр Лэйрд хIама хургйоацача бьнна тIема «вьетнамизаци» яра никъ дIахо хьолга шийн хурдаь тIагIорттадаь дIадехаш вар. Цхьабакъда, сенатора Джавитса предложени елар, тIема-фегарей тIема Форда тIарея низаш а тIехьа берригa американски бIу Вьетнамера арабаккхара дехкар программа тIа дIаязде аьнна.

Дукхача американски обозревателаша уйла тIаахийтар, Майаме-Биче комиссе заседанеш хулча хана къаман кхерамзлен гIулакхашта воля США президента помощник Г. Киссинджер хьалхагIа Вьетнамах лаьцо совещание еча Париже а хIаьта цул тIехьагIа Къулбехьен Вьетнамерча США гераашцарча назий командующеца Ф. Уиндаиеи Сайгонерча американски посолаца Э. Банкерацеи из дагавийцача Сайгоне а ваха хилара.

Правительства вьетнамска политицана демократаша аьча критиках кулаш дола хIама мелде Вашингтон тIентар саина лоархI «Нью-Йорк таймс» яхача газето Киссинджер цига вахар. «Генри Киссинджер Париже ахар, — яьду газето, — хоржамашта хьалхарча кампанена (республиканский — Г. Ш.) пайдана да, хIана аьлча из цига ахаро хетийт машар оттаргахьа цхьадола хIамаш леладу аьнна». Цхьабакъда, «Нью-Йорк таймса» хетачох, «хоржамий кечпепе тIеххьарча этапашка кхачалца мел хинна а корта болаш дола хIама хург ма дий аьнна» лархIа йиш яц.

Нагахьа санна республиканцашта шоай белажеш тIара «вьетнамски зIанараш» Iокхоеса хала дала, хIаьта демократий шоай я проблемаш. Эггара хьалхарча эргIениц цар мугIараш чIоагIа вIашагIдаларца юзаленна я уж. Макговерна хетачоа ваьяа йоацача деятелий группа партецара дIа а къаьста. «Демократаш — Никсона тIехьа» ба яха комитет вIашагIъеллай хьалха финансай министр хинна Д. Конналли керте а волаш. Макговерна кандидатура мегаш хьалхагIа даим демократашта тIехьалаьттача АФТ—КИП яхача йоккхагIйолча профсоюзий объединене аьттехьарча лидерий кулгалхошта а. Цу хьалашка демократически парте кулгалхошта шоай лоархIамегIара дехкар гу шоашта тIехьа бараш ма могта дукхагIа кхотабарахи къаьстъкъаьста профсоюзаш шоашта тIехьаяхарахи. ХIанз Макговери шоаш хьаллойнаш хилар хьакхайкадаьд 6,5 миллион совгIа саг юкъе волча 23 отраслеви профсоюзо. Р. Никсон хьаллоаш 2,1 миллион саг юкъе волча пхи профсоюзо.

СИЙЛЕ ЙОАЦА «ЮБИЛЕЙ»

15 августе Къилбаседехьарча Ирланде белгалъяьккхар сакъердаме йоаца «юбилей». Цу дийнахь нийсса кхо шу дизад «Законности порядоки юхаметтаоттаеза» аьнна бахьан а даьккха английски оккупационни эскара хьалхара отрядаш цига тIаоза йолаеннача хана лена.

Ольстер бартайоалаеш даьккхадча кхаь шера оккупационни эскар кхоаза дукхагIа а хинна хIанз 21 эзар сагага дIаккхьтад. Итташ карательни операцеш чакхъяьхад британски салташа, хIаьта уж бехьан долаш бовбаьц човнаш яьм бIаьни нах ба, эзараш набахтешкеи концлагерашкеи чубеххаб. Къилбаседаирландски городашкарча католически кварталашта эггара тIехьара наступлени еча дакъа лоацаш яр 50-тонни танкаш, бронемашинаш эскара вертолеташ.

Цхьабакъда, е салтий а, е танкий а, е броневикий а низ кхачац ирландски халкъа лоIам кагбе. «ТIема цхьъаьцца доаш къоастаде гIертара» къилбаседаирландски кризиса тайпа дала цIенхашттга социальни лезараш кхи тIа а кIоаргдар мара кхи де новкъостал доац. салташи танкаши дIадоаккхаргдац хьалкагIа а саина гражданских бокъонех бахьа болча католически кIезигагIчар социальни экономически нийсхо ца хилар.

Репрессей политика лелаярах хIама хургйоацилгах ког тийша йола английски правительство керда наькъаш лохаш я. Дукха ха йоацаш Лондоне хьаккхайкадьд, бахача наьха английски пачхьалкхене беса ба безам е ирландски республиках дIаккхета ба царгара «хьахар» духьа Къилбаседехьарча Ирланде «референдум» чакхйоаккхаргхилар.

«Референдум» юкъенккхара маIан малагIа да гуш да. Английски доалдеш гIозараш 51 шу хьалхагIа а тIехьа, къилбаседехьара, провинцеш Ирландех дIа а къаьстаь. Великобританех дIатехача хьча империалистически разбой яь акт, законагIа хетийтилга да цо де дезар. Цу территорена пачхьалкхе харжарах дола доп къоастадезга хIанз дерригача ирландски халкъага а ца луш, алхха Англера баьнарех хьабзанна дукхагIйола протестанташ Лондоно яхача тIехьа болча къилбаседехьарча провинцешкарча нахага лу. Цул совгIа, теркалде доагIа мохк чадарра яьлца, тIемана дIалаьцача хьал тIа хилар. Берригa а хIана лапаш аьнна из дIалаьцна цига английски салтий, танкаш, броневикаш хилар.

Ольстера проблема нийсхоица къоастаярга бода никъ — из политически гIулакхашта лийца хел боахкаваш сов чехка мукъа хецилга, репрессеш сохийтилга, английски Iаьдалашта чрезвычайни полномочеш луш дола закон юхадоаккхилга, хIаьта миттта къахьегамхошта - католикашта тIалатта дискриминаци дIайоаккхилга. Ирланде Коммунистически парте тIаьхехам бу хьабе болх бозашилга дIадаккхар духьа, пхьатарна бокъонаш елар духьа, бокъонаш корта болаш дош къоастадар духьа лоаттабеча къовсаме берригача къахьегамхой — протестантий а католикий а — юкъара бIарча цхьа фронт хьажа.

ПАНАМА: БАШХА - ДИКА ХУВЦАМАШ

Панама яхача йоккха йоацача латиноамерикански пачхьалкхене лоархIаме гIа баьккхаб къам кхачарех тийша хIама долаш хулга чIоагIдарга бодача новкъа гIолла, американски империализма доалах мохк мукъабаккхарга бодача новкъа гIолла. Дукха ха йоацаш общинний эвкалий собране хиннача хоржамашка дикка йоакха котало яьккхар «Кердача панамски болам» — 1968 шера октябре тIема переворот. Из бахьан долаш Iаьдала керте эттача инарала Омар Торрихоса правительства хьаккхайкаь программа хьаллоацаш йолча организаце кандидаташа.

Панама харжархоша хоадамболаш хьаллаьцар Панама еррагача территоре тIа цуи суверенитет юхаметтаоттаяра тIехьара, социальни эргалоний программа чакхъяккхара тIехьара Торрихоса правительства къовсам. Правительства шин эггара хьалхарча эргIанара дехкар лоархI ВIашагIкхийттача Штаташ 1903 шера а тIехьа Панамаца качдена, из лоалла оттаеш дола договор дохадаь юкъеро дIадоаккхилгах. Цу договорагIа США-на болча пайданна Панамски канал хьалдара дIалоадаьяр 1.500 квадратни километр территори. Из бахьан долаш мехка шийн политически экономически доал оттаде мегад Вашингтона. Панамски канала зоне цхьанкха боараш а боалаш йоккхий бокъонаш йолаш хиннача ВIашагIкхийттача Штаташа цига дукха тIема базаш латтераш яхлай. Укхаза дIатаръяь латт США эскара къулбехьарча командовани штаб, карательни отрядаш кийчъю Латински Америкерен дунен кхьча районашкарен къамий кортамукъалее болаш дIабаккхара.

Харжархошкара мандат дIакхьчача общинний эвкалий собране президент, мехка правительствона керте эттар харжа веза, массаза а бIах беш хургйола Панама законодательни орган вIашагIйолла еза. Собране миттта решени е еза доал кач а делла ВIашагIкхийттача Штаташца даь договор кхоалагIча статья тIа чIоагIдаь 1946 шерара конституци хуварa хьакъехьа.

Мехка хьалхашка латта эггара хьалхарча эргIанара дехкараш дувцаш Панама кхьча мехкашцарча гIулакхий министра Хуан Антонио Тэка белгалдаьккхар, кердача правительства керттера лерхIар — къам бокъонца шийн доIаме хулийтилга, мехка территоре тIара шийн бIу ВIашагIкхийттача Штаташка араболкххийтилга хилар. «Американски империализм, — белгалдаьккхар министра, — берригача панамцашта реальни холуш бола кхерам ба».

Г. ШИШКИН, (ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

?? август

9.30 — Передачий программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Бераашта. «Хьабола фильм». 10.20 — Бовбола телевидени. «Са шахар» яха телевизионни художествени фильм. Хьалхара сери. 11.25 — Юртара бахлар синкента ха. 11.55 — Бовбола телевидени. Балета артистий концерт. 12.00 — Кердадараш. 16.55 — Передачий программа. 17.00 — Юртбоахичга — Iилма-дIахьача юьртолех дола кердалар. 17.30 — Дешархошта. Къонабарий творчество. 18.00 — Передачий программа. 18.05 — Халкъий доттагIлецца ба вай низ (нохчий меттала). 18.25 — Музыкальни пауза. 18.30 — КПСС-а 24-ча съезда сацамаш кхоачашде. «Са ритмаьттияь» (гIалгIай меттала). 18.40 — Нохч - ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 19.00 — Бераашта дола мультфильм. 19.10 — Сiекла дIайийнача кхашка. 19.30 — Шекспир. Доакача хIамах зийн йоккха гIар. Фильм-спектакль. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — СССР-а халкъа артистка Руденкой концерт. 22.30 Спортивни дневник. 23.00 — Кердадараш. Передачий программа.

?? август

9.30 — Передачий программа. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. Къонабарий творчество. 10.15 — Бовбола телевидени. «Са шахар» яха телевизионни - художественни фильм. 2-гIа сери. 11.20 — Тахан - Iилма. Iилман - познавательни программа. 11.50 — Симфоние мехка никъ бар. 12.55 — «Города - юртана». 13.00 — Кердадараш. 16.30 — Праворяда яха вIа йолаш я. 17.00 — Дешархошта. Физкультурни яхьах йола репортаж. Краснодарера трансляци. 18.30 — Керттера дар дикал я (гIалгIай меттала). 18.40 — Нохч - ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий, меттала). 19.05 — Хоамаш, реклама. 19.10 — Социалистически яхьа хьаллаттараштa дола концерт (нохчий меттала). 19.40 — Эггара дьоаха телевизионни экрана тIа. «Къона бера» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Классикаца вIашагIкхетар» яха телевизионни фильм - концерта премьера. 23.00 — Кердадараш. Передачий программа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллея Грознен кIезиг - дукха моркъаш а йолаш, йоачаи а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 30 — 35, Грозне 33 — 35 градус йовхал йолаш хила я тарлу. Кхоанен ломмен дукхагIча даьна кIезиг - дукха моркъаш а йолаш, лоадама йоачаи а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила я фегара температура буйсанна 17—22, деношка 32—37 градус йовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-33; партийни вахари культураи отдели 3-61-46, промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28, письмой отдели бухгалтерей — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-90; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-33; отделов партийной жизни и культуры 3-61-46, отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-60-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05185. Заказ № 6848.